

РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

ОВО ЈЕ РЕПУБЛИКА СРПСКА 2016

ISSN 2490-3205

www.gzs.rs.ba

РЕПУБЛИКА СРПСКА
РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКУ
REPUBLIKA SRPSKA
INSTITUTE OF STATISTICS

ОВО ЈЕ

РЕПУБЛИКА СРПСКА

2016

Бања Лука
децембар 2016.

Главни уредник:
Велимир Савић

Начелник Одјељења за израду публикационих база података и статистичких публикација:
Владан Сибиновић

Редакциони одбор:
Др Радмила Чичковић, Велимир Савић, Богдана Радић, Јелена Ђокић, Владан Сибиновић

Припрема материјала:
Статистичка одјељења, Велимир Савић

Техничка припрема текста, дизајн и прелом:
Владан Сибиновић

Лектор:
Далибор Смиљић

Корице:
Никола Савић

Одговара:
Др Радмила Чичковић, директор

Штампа:
Примапром, Бања Лука

За штампарiju:
Душко Врховац

Тираж:
150

На насловној страни: Момо Капор „Кошава“, уље 80x60 (деталј).

За коришћење радова Мома Капора захваљујемо Љиљани Капор.

ПРЕДГОВОР

Поштовани читаоци,

„Ово је Република Српска“. Лијепо, некако гордо звучи тај наслов и те четири ријечи готово да имају музичку нит која их повезује у фини перцептиван склад - и осјети се да је нека радост у њима. Међутим, та снажна, директна синтагма, носи у себи и велику обавезу, јер преузети задатак да се у књизи представи отаџбина, не само да је част него је и велики емотивни, патриотски и професионални изазов. Како се ова периодична публикација преводи и на енглески језик и путем веб-сајта Завода путује у свијет, те се широком кругу корисника даје на увид, Завод се труди, користећи стечена искуства, да сваке године то важно издање буде што квалитетније, интересантније, и наравно - љепше.

Књига је организована практично, дата је у кратким и прегледним поглављима, у којима се сликовито, у облику табела и графикана, презентују врло интересантни и актуелни подаци из најважнијих области живота у Српској. Ова мала, џепна публикација, заправо је нека врста статистичке личне карте Републике Српске. Но, није нам циљ само да Српску легитимишемо, да популаришемо статистику као науку и примијењену дјелатност, него и да кориснике упознамо са вриједностима које је Српска изњедрила и којима се поноси. Тако смо, готово пророчански, у издању за 2014. годину, проткали странице ове публикације Змијањским везом и баш крајем те године је тај дивни вез, на иницијативу стручњака из Музеја Републике Српске уврштен у UNESCO листу нематеријалне баштине човјечанства. Годину дана касније, ову публикацију смо заиста учинили „питкијом“, пишући о изузетним винима Републике Српске, која су захваљујући сунцу и вриједним људима које има ова земља и у 2015. години добила у свијету престижне награде.

Ове године, у књизи дајемо посебан значај умјетности и култури. Република Српска је изњедрила еминентне умјетнике, који су логичан изданак велике духовности која је одувјек његована на овом простору. Ти људи су наш понос. Издање за 2016. годину ћемо зато са великим задовољством посветити изузетном човјеку и умјетнику, врском сликару, писцу и новинару Мому Капору. Заслужи је Момо овај мали омаж, сјећање на њега и његове бритке и мудре мисли, од којих неке дајемо и у овој књизи, изнад сваког поглавља. Иако је живио у Београду, Момо је увијек, и не само, истицао своје херцеговачко поријекло, него је истински, предано и до краја волио и подржавао Републику Српску. И да подсјетимо; Момо Капор је био члан Сената Републике Српске и Академије наука и умјетности Републике Српске.

На крају ове књиге дајемо: водич за кориснике, знакове и скраћенице, ознаке за подручја дјелатности, а по први пут и нови, интересантан одјељак, Мала школа статистике.

Надамо се да ће читаоцима ово издање бити и занимљиво и корисно.

Бања Лука, децембар 2016.

Др Радмила Чичковић,
директор Републичког завода за статистику

ОТКУД МОМО У СТАТИСТИЦИ?

Прије неколико година, умјесто уобичајених, похабаних фраза којима се обично честита Нова година, људима из Завода сам послао један од извршних интервјуа Мома Капора. Наравно, сви се и данас сјећају тог чина, јер им је генијални Момо редом измаио осмијехе на лицима. Кажем Момо, а не Мома, јер ријеч Мома код нас у Српској, а посебно у Херцеговини, испод Видуше одакле су Капори поријеклом, у номинативу може да значи само једно - да си млађана ђевојка. Напротив, овдје је било ријечи о од рођења изузетно чилом момку, што му је и пуно име значило. У то име, да и то кажем, Момо је увијек био чувенији чак и од тог другог славног београдског Момчила, оног што пјева „Ба, ба, ба, бам, бам, нећу ништа да знам.“

Мало игре са језичким редакцијама није наодмет, јер је управо Момо истицао како се у њему вјечито боре Херцеговац и Београђанин: „Херцеговац живи у мени још пре мог рођења; Београђанин од девете године.“ Тако и приличи, вјечити је нагон другог да буде први. Због тога обојица буду или бољи или гори. Рекао бих да је баш тај спој, то јединство супротности произвело тако бридак дух оличен у непревазиђеног козера и шмекера.

Откуд Момо у статистици? Најприје драги читаоче, да кажем да статистици нико не може умаћи, јер ако неког статистика и не упрати на рођењу (а Момо је био још за Краљевине Југославије рођен) само је питање времена када ће и по којем основу стићи у наше табеле. Улазиш у број. Ако си појава, тад можеш доспјети и у графикон. И, не можеш инкогнито и неопажено да се “муваш”, јер ако се одселиш у статистици си емигрант, а ако се доселиш, имигрант си. Ако се ко у вјечност пресели, и за њега чувамо нарочиту табелу. Момо је увијек био наш, како лијепо рече и прије свог рођења, и нема потребе да га својатамо, ми јесмо своји. Но, статистика која је посебна кад је Момо у питању, а коју нико није ни могао водити (јер таква методологија не постоји), је заправо невјероватна читаност његових књига. Процјена је да је био најчитанији писац бивше Југославије. Колико год је овдашњим женама био пожељан, ондашњим властима Момо је био непожељан – то је некаква обрнута пропорција. И, колико год да је јавно забрањиван, утолико је био више тајно читан. Парадокс је да су га и ови што забрањују морали читати, јер како ће га забрањивати ако га нису читали? Мада, слаба је то вајда, јер ако су читали сигурно га нису разумјели – иначе га не би забрањивали.

Будући да је био Херцеговац, Момо се са таквим географским поријеклом сигурно ничег није бојао, јер какав је то Херцеговац који се плаши? Кад су га једном питали чега се плашиш, он је одговорио – да се не уплашим. Освједочено је да Херцеговци изађу на крај и са мечкама, па се тако куражан није плашио ни великог Вука. Јесте, истина је да је писао како је говорио, али се зато читао између редова. И рафова. Мање је својим књигама красио регале, а више вирио затакнут за задње џепове студентских или гимназијских фармерки марке Rifle или Levi's, нетом прошверцованих из Трста. Логично, они су хтјели бити фолиранти. Млади лавови! Професори су опет у својим актн ташнама, неки и у главама, похотно крили „Уну“ и жељели да студирају неку сличну, своју, брижљиво глумећи ишчезлу младост – тако да су сви мање-више фолирали. Момо је, напротив, био прави фолирант, јер је био и сликар и писац.

Умјетност јесте живота фол – зато је и бол.

Момова фора је била једноставна. Био је то што јесте док су сви други глумили да су оно што нису – зато су се и налазили у његовим књигама. И жене на сликама, умотане у градове. И кошава умотана у косу. И цвијеће умотано у новине, "Политику" и "Борбу", симболично; ма жива му је била и мртва природа. Најгори ђак и најбољи студент Академије – стигао је Момо све да буде. У статистици би га назвали „аутлајером", јер одскакао је пуно, тај се није дао упросјечити. И кад је био избачен из београдске гимназије, сарајевска Прва гимназија је добила ријетку прилику - могла се дичити да се у њој школовао нобеловац Иво Андрић и да је из ње избачен ученик Момчило Капор. А када је био прогањан, због тога што је био то што јесте, и у томе је он нашао чар. Говорио је да заправо свој свјеж, младалачки изглед, дугује томе што су га дуго држали на леду.

Бавио се Момо током живота озбиљном животном статистиком - пописом лица, станова и домаћинства - и то са географским подлогама. Његов пописни круг био је читав Београд, укључујући предграђа. Ево како је о том свом искуству писао:

"Ми, који се нисмо родили у овом граду, нити наследили било шта у њему, сем кошаве у глави и отвореног узбудљивог неба, променили смо овде много соба, станова, кућа, лица и четврти; пописати их, то је права географија љубави."

Оно што је заједничко и за Мома и за статистику је систематично праћење живота у његовој пуноћи, различитости и необичности, богатству и сиромаштву. Али док статистика прати и објављује варијације масовних појава, Момо је пратио варијетете људске душе. У центру му је увијек био човек. Јединка. Жена. Дијете, најчешће дјевојчица. А инспирацију, за слике и приче, е њих је прикупљао најчешће у кафани, тамо гдје круже људи, тамо гдје крв и вино заједно колају правећи густу купажу миришљавог букеа, тамо гдје се судбине лакше читају, приповиједају и слушају, тамо гдје се естрахује есенција и буре живота.

"Немогуће је помиловати време." ...тако је говорио Момо. А вријеме, бијаше сурово и није тог миљеника помиловало. Можда је баш зато био толико духовит и истовремено сјетан и њежан; знао је да милује својим ријечима које су лако допирале до срца.

И предлажем, ако хоћете да неког заиста обрадујете, поклоните неку од књига Мома Капора. Измамићете тим даром мноштво осмијеха, попут оних са почетка приче.

Зашто толико волимо тог човека и његова дјела? То се не може објаснити, јер ни за љубав не постоји методологија. Зашто је Момо толико волио Републику Српску? Тако виспрен, он је то лако објаснио:

*"Патриотизам није идеологија, то је ствар кућног васпитања.
То те научи баба".*

Главни уредник:
Велимир Савић

	Предговор	3
	Откуд Мома у статистици?	4
01	Општи подаци	7
02	Географски и метеоролошки подаци	8
03	Регистар пословних субјеката	15
04	Становништво	17
05	Плате	20
06	Тржиште рада	22
07	Бруто домаћи производ	26
08	Инвестиције	30
09	Структурне пословне статистике	33
10	Цијене	37
11	Пољопривреда	40
12	Шумарство	45
13	Животна средина	49
14	Индустрија	52
15	Енергетика	56
16	Грађевинарство	60
17	Спољна трговина	62
18	Дистрибутивна трговина	65
19	Туризам	67
20	Саобраћај и везе	69
21	Образовање	73
22	Култура и умјетност	80
23	Здравље	83
24	Здравствено, пензијско и инвалидско осигурање	85
25	Социјална заштита	87
26	Истраживање и развој	93
27	Криминалитет	98
	Водич за кориснике	101
	Знакови и скраћенице	102
	Подручја дјелатности	103
	Мала школа статистике	104

1 - ОПШТИ ПОДАЦИ

Република Српска је проглашена 9. јануара 1992. године, а као државни ентитет Босне и Херцеговине верификована је Дејтонским мировним споразумом и потписивањем мира у Паризу, 14. децембра 1995. године. Република Српска је данас парламентарна република са ограниченим међународним субјективитетом. Највећи град Републике Српске је Бања Лука која представља административни, привредни и културни центар Републике Српске.

НАЗИВ	Република Српска	
амблем		
СИМБОЛИ		
заства		
СЛУЖБЕНИ ЈЕЗИЦИ	језик српског народа, језик бошњачког народа, језик хрватског народа	
СЛУЖБЕНА ПИСМА	ћирилица, латиница	
СТАНОВНИШТВО (2015. година, процјена)	1 415 776	
ПОВРШИНА ¹⁾	24 641 km ²	
ТЕРИТОРИЈАЛНО УРЕЂЕЊЕ	општине	57
	градови	7
МОНЕТА	конвертибилна марка (KM)	
Међународна банкарска шифра (ISO code)	BAM	

¹⁾Привремени податак о површини Републике Српске који не укључује дио Брчко дистрикта.
Извор: Републичка управа за геодетске и имовинско-правне послове

2 - ГЕОГРАФСКИ И МЕТЕОРОЛОШКИ ПОДАЦИ

Постоје градови чувени због своје лепоте, али нам не значе баш ништа, јер их никад није озарила наша љубав, неки тајни смисао.

Географски положај Републике Српске

Територија Републике Српске налази се између 42°33' и 45°17' сјеверне географске ширине и 16°12' и 19°38' источне географске дужине по Гриничу, односно захвата сјеверни и источни дио геопростора Босне и Херцеговине. Република Српска има површину од 24 641 km².

Република Српска спада у групу континенталних простора – нема излаз на море и смјештена је на контакту двију великих природно-географских и друштвено-економских регионалних цјелина – панонске и медитеранске.

Према територијалној организацији територију Републике Српске чине седам градова: Бања Лука, Источно Сарајево, Приједор, Добој, Бијељина, Требиње и Зворник као и 57 општина. Док остали наведени градови у свом саставу немају општине, Град Источно Сарајево обухвата подручја општина: Источна Илиџа, Источно Ново Сарајево, Пале, Соколац, Источни Стари Град и Трново. Град Бања Лука је највећи град Републике Српске и представља административни, привредни и културни центар Републике Српске.

Републику Српску пресијецају виталне комуникационе везе

У саобраћајно-географском смислу положај Републике Српске је од посебног значаја. То се првенствено односи на меридијански правац који ријечним долинама Босне и Неретве, пресијецајући динарски планински комплекс, повезује средњоевропску и медитеранску макрорегију. Ништа мањег значаја није ни упоредни правац који повезује Републику Српску са централнобалканским и западноевропским простором. Значајан је и излаз Републике Српске на ријеку Саву којом се веже на европску ријечну саобраћајницу Рајна – Мајна – Дунав.

Природна обиљежја Републике Српске

Сложена и занимљива природна обиљежја Републике Српске су резултат припадности различитим природно-географским цјелинама и њиховој геоморфолошкој еволуцији.

У сјеверном перипанонском дијелу брежуљкасти терени, изграђени од кенозојских наслага, постепено се спуштају у равничарске просторе са алувијалним заравнима и ријечним терасама што уједно чини и најплоднији дио Републике Српске. На том простору издиге се само неколико усамљених планина – Козара, Просара, Мотајица, Вучијак, Озрен и Требовац, те крајњи сјеверо-источни огранци Мајевике. Према југу, равничарски простор преко брежуљкастог терена прелази у планинско подручје које заузима и највећи дио површине Републике Српске. Највиши планински врх на територији Републике Српске је Маглић, који се налази на 2 386 m надморске висине на истоименој планини.

ГЕОГРАФСКИ И МЕТЕОРОЛОШКИ ПОДАЦИ

Најуже ријеке Републике Српске су Дрина (308,5 km), Сава (204,8 km) и Врбас (131,9 km) које припадају црноморском ријечном сливу. Све воде јужно од планинског превоја Чемерно, на подручју Источне Херцеговине, припадају јадранском ријечном сливу (Требишњица, Неретва). Веће ријеке у Републици Српској још су и Босна и Требишњица.

2.1. ГЕОГРАФСКЕ КООРДИНАТЕ КРАЈЊИХ ТАЧАКА

	Сјеверна географска ширина	Источна географска дужина ¹⁾	Општина	Насељено мјесто
Сјевер	45° 16' 36"	16° 56' 08"	Козарска Дубица	Доња Градина - општина Козарска Дубица
Југ	42° 33' 18"	18° 26' 45"	Требиње	Подштировник - општина Требиње
Исток	44° 02' 59"	19° 37' 44"	Братунац	Жлијебац - општина Братунац
Запад	44° 56' 52"	16° 12' 18"	Крупа на Уни	Средњи Бушевић - општина Крупа на Уни

¹⁾ По Гриничу

2.2. НАЈВИШЕ ПЛАНИНЕ И ПЛАНИНСКИ ВРХОВИ

Планина	Врх	Надморска висина, m
Маглић	Маглић	2 386
Волујак	Волујак	2 336
Лелија	Велика Лелија	2 032
Зеленгора	Брегоч	2 014
Клековача	Клековача	1 961
Црвањ	Зимомор	1 920
Јахорина	Огорјелица	1 916
Виторог	Велики Виторог	1 906
Требова планина	Велика Кошута	1 872
Бјеласница (Гатачка)	Бјеласница	1 867
Снијежница (Тјентиште)*	Снијежница	1 787
Баба	Ђед	1 735
Вучево (Површ)	Живањ	1 696
Вучево	Жрвањ	1 696
Романија	Велики Лупоглав	1 652
Требевић	Требевић	1 629
Јавор	Велики Жеп	1 537

Извор: Природно-математички факултет, Бања Лука, Катедра за физичку географију

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Највеће језеро у Републици Српској је Билећко језеро, настало акумулацијом на ријеци Требишњици. Језеро је површине 27,064 km², а уједно је и међу највећим вјештачким језерима на Балканском полуострву. Највеће природно језеро је Штиринско (на Зеленгори) површине 0,129 km².

2.3. НАЈДУЖЕ РИЈЕКЕ

Ријеке	Дужина тока, km	
	укупно	у Републици Српској
Дрина	341,0	308,5
Сава	945,0	204,8
Врбас	249,9	131,9
Врбања	95,4	95,4
Сана	157,7	85,0
Уна	212,5	91,8
Укрина	80,9	80,9
Босна	279,4	98,0

Извор: Јавна установа „Воде Српске“, Бијељина

2.4. НАЈВЕЋА ЈЕЗЕРА И РИБЊАЦИ

	Површина km ²	Надморска висина, m	Највећа дубина, m	Запремина воде, мил. m ³
ВЈЕШТАЧКА ЈЕЗЕРА				
Билећко (на Требишњици)	27,064	400	104,0	1 280,0
Перућачко (на Дрини)	12,401	290	70,0	355,0
Зворничко (на Дрини)	8,876	140	28,0	89,0
Вишеградско (на Дрини)	8,900	336	78,0	161,0
Бочац (на Врбасу)	2,330	282	62,0	52,7
ПРИРОДНА ЈЕЗЕРА				
Штиринско (на Зеленгори)	0,129	1 672	4,5	0,255
Котланичко (на Зеленгори)	0,044	1 528	10,0	0,250
Улошко (на Црвњу)	0,043	1 058	14,0	0,255
Доње Баре (на Зеленгори)	0,021	1 475	4,5	0,057
Орловачко (на Зеленгори)	0,021	1 438	5,0	0,054
РИБЊАЦИ				
Саничани (на Гомјеници)	11,179	143	4,0	...
Бардача (на Матури)	7,472	90	2,2	...
Прњавор (на Вијаки)	6,664	134	3,5	...
Сјековац (на Укрини)	3,980	85	3,0	...

Извор: Природно-математички факултет, Бањалука, Катедра за физичку географију

Природни потенцијали су свакако један од кључних фактора у садашњем и будућем развоју Републике Српске и њеном економско-географском обликовању. У том смислу у најважније природне потенцијале спадају пољопривредно земљиште, шумски комплекси, хидро-климатски услови и рудни и минерални ресурси.

Климатске карактеристике

Различити климатски утицаји који дјелују на простору Републике Српске, резултат су природних фактора и законитости опште циркулације ваздушних маса овог простора. Према томе, на територији Републике Српске могу се издвојити три климатска типа и то:

1. Сјеверни перипанонски простор, има умјерено континенталну климу. Одликује се са умјерено хладним зимама и топлим лјетима. Вриједности средње годишње температуре ваздуха овог климатског типа крећу се од 12°C до 19°C.

2. Планинска и планинско-котлинска клима, захвата највећи дио Републике Српске. Планински масиви имају кратка и свјежа лјета и хладне и сњеговите зиме, гдје се високи сњижни покривач дуго задржава. Средња годишња температура ваздуха је између 5°C и 7°C. Брежуљкаста подручја, те котлине и долине имају нешто блажу климу. Простори који имају обилјежја планинско-котлинске климе, имају средњу годишњу температуру ваздуха

око 10°C. Зиме су умјерено хладне са снијегом, са честим температурним инверзијама и маглама, док су лjeta умјерено топла.

3. Измјењена варијанта медитеранско-јадранске климе

Јужни дио Републике Српске односно простор ниске Херцеговине има измјењену варијанту јадранске климе. Овај простор се назива Хумине, за разлику од простора Рудина који захвата више планинске дијелове херцеговачког крша кога, у климатском погледу, карактерише прелазна варијанта између климе Хумина и планинске климе. Средња годишња температура ваздуха је између 14°C и 14,7°C. У овом климатском простору смјештен је најтоплији град Републике Српске – Требиње.

2.5. ГОДИШЊЕ ВРИЈЕДНОСТИ ВАЖНИЈИХ МЕТЕОРОЛОШКИХ ПАРАМЕТАРА И СРЕДЊА МЈЕСЕЧНА ТЕМПЕРАТУРА ВАЗДУХА, 2015.

Мјесто	Средња годишња температура ваздуха, °C	Облачност, десетине	Влажност, %	Инсолација, час
Бања Лука	12,7	5,7	70	2 111,8
Бијељина	13,1	5,7	78	1 990,2
Билећа	12,9	4,2	66	2 650,2
Вишеград	11,8	6,6	71	-
Градишка	12,6	5,4	76	-
Источни Дрвар	7,4	5,2	-	-
Добој	12,5	5,9	75	2 002,4
Дринић	-	-	-	-
Мркоњић Град	10,4	5,3	74	1 819,9
Нови Град	11,7	6,2	73	-
Приједор	12,1	5,8	80	1 899,8
Рибник	11,3	5,3	71	-
Рудо	11,1	6,4	70	-
Соколац	8,0	5,7	75	1 955,3
Србац	12,1	6,4	74	-
Сребреница	10,7	5,9	80	1 513,0
Требиње	15,6	3,8	60	-
Фоча	11,0	6,9	80	-
Хан Пијесак	7,6	5,5	85	1 863,8
Чемерно	7,5	4,9	78	2 109,0

Извор: Републички хидрометеоролошки завод

Земљотреси у Републици Српској

Подручје Балкана је под утицајем великих плоча литосфере у Евроазији и Африци, као и мањих сегмената попут Арабијске плоче и Јадранске микро-плоче. Бројна тектонска помјерања на самом копну доприносе акумулацији притиска, који, с времена на вријеме, производи значајну сеизмичку активност.

2.6. ЗЕМЉОТРЕСИ

Мјесто (локација)	Датум	Хипоцентрално вријеме ²⁾	Географска ширина	Географска дужина	Магнитуда ³⁾	Интензитет ⁴⁾
Бочац	20. 2. 1996.	14:12:13	44,50	17,23	4,7	6-7
Теслић	26. 2. 1998.	12:09:20	44,72	17,71	4,1	5-6
Источни Дрвар	15. 4. 1998.	23:30:47	44,37	16,63	4,1	5-6
Требиње	22. 7. 2001.	20:08:16	42,79	18,18	4,6	6-7
Котор Варош	29. 3. 2002.	16:04:01	44,60	17,39	4,0	5-6
Милићи	14. 12. 2003.	10:09:29	44,08	19,09	5,1	6-7
Невесинје	21. 9. 2004.	04:46:09	43,18	18,13	4,2	5-6
Берковићи	27. 9. 2005.	00:25:34	43,22	18,15	5,1	6-7
Невесинје	17. 6. 2006.	20:01:10	43,39	18,09	4,3	6
Невесинје	17. 6. 2006.	20:09:26	43,36	18,15	4,2	5-6
Требиње	14. 11. 2008.	13:26:05	42,56	18,60	4,7	6-7
Пале	31.3.2009.	01:46:03	43,84	18,54	4,1	5-6
Волујак	25.1.2013.	18:52:26	43,26	18,70	4,1	6
Волујак	3.2.2013.	12:01:00	43,22	18,67	4,1	6
Регион	28.8.2013.	05:16:41	44,02	19,23	3,1	4-6
Сребренице Регион	28.1.2014.	00:03:32	44,99	17,13	4,2	6
Поткозарја						
Регион Гацка	4.5.2014.	23:29:53	44,52	17,56	3,9	5-6
Регион Гацка	30.9.2014.	15:12:43	43,06	18,40	4,0	5-6
Јахорина	12.4.2015	00:05:32	43,75	18,56	4,2	6
Масловаре	28.4.2015.	16:16:50	44,52	17,56	4,0	5-6

²⁾ Вријеме потреса дато је по УТЦ времену (универзално вријеме)

³⁾ Магнитуда потреса изражена је у јединицама Рихтерове скале

⁴⁾ Интензитет потреса у епицентралној зони одређен је према Меркали – Канкани – Зиберговој (Merkalli – Cancani – Sieberg) скали (MCS).

Извор: Републички хидрометеоролошки завод

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Штиринско језеро је природно језеро на планини Зеленгори, у Националном парку Сутјеска, Република Српска, БиХ. Ово је највеће језеро на планини Зеленгора.

Налази се у склопу Националног парка Сутјеска. Језеро је дугачко око 600 m, широко око 350 m, а највећа дубина му је 4,5 m. Налази се на надморској висини од 1 672 m и удаљено је од Котланичког језера око један сат хода. Окружено је врховима: Думош, Тодор (1 949 m) и Осредак (1 828 m). У близини језера налази се 80 стећака.

У језеру живи риба језерска златовчица.

3 - РЕГИСТАР ПОСЛОВНИХ СУБЈЕКАТА

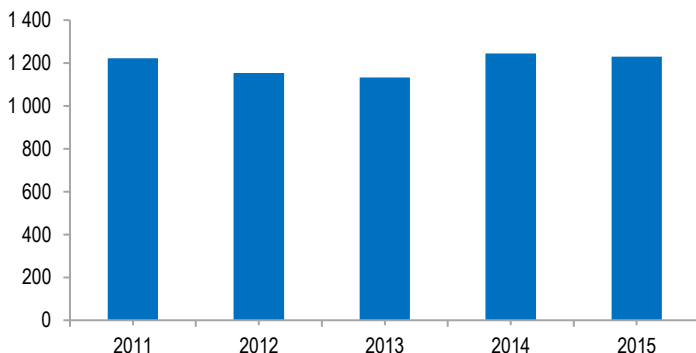
Најпре сам чекао да оду они који су нас окупирали, па онда да оду они који су нас ослободили, а затим, да оду они који су нас ослободили ослободилаца...

Подаци о пословним субјектима добијени су из Регистра пословних субјеката који имају сједиште на територији Републике Српске. У Регистар се не уписују физичка лица која обављају предузетничку дјелатност.

Успостављањем једношалтерског система у поступку регистравања пословних субјеката, према Закону о регистрацији пословних субјеката у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске”, број 67/13) и Закону о Агенцији за посредничке, информатичке и финансијске услуге („Службени гласник Републике Српске”, број 96/05, 74/10 и 68/13), поступак уписа и разврставања пословних субјеката према дјелатностима у Регистар пословних субјеката је од 1.12.2013. године у надлежности Агенције за посредничке, информатичке и финансијске услуге.

Благи пад броја основаних пословних субјеката у 2015. години у односу на претходну

Укупно је, у 2015. години, било 1 230 основаних пословних субјеката, од чега је највећи проценат основан у подручјима *Остале услужне дјелатности* (23,1%) и *Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотоцикала* (19,7%).

Графикон 3.1. Број основаних пословних субјеката

Извор: За 2013, 2014. и 2015. годину Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге

Дјелатност трговине и даље најзаступљенија дјелатност

Трећина укупно регистрованих пословних субјеката, с обзиром на дјелатност коју претежно обавља, разврстана је у подручје *Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотоцикала*.

3.1. БРОЈ ПОСЛОВНИХ СУБЈЕКТА ПО ПОДРУЧЈИМА КД, СТАЊЕ 31.12.

Подручја КД	2012	2013 ¹⁾	2014 ¹⁾	2015 ¹⁾
УКУПНО	26 233	27 207	28 348	29 140
A	938	983	1 025	1 057
B	161	169	176	178
C	3 576	3 701	3 840	3 941
D	136	158	168	171
E	203	214	226	233
F	1 438	1 479	1 534	1 556
G	8 087	8 272	8 510	8 588
H	1 253	1 286	1 337	1 368
I	343	359	374	389
J	458	487	510	544
K	165	167	177	177
L	126	144	151	158
M	1 173	1 241	1 326	1 399
N	307	322	346	361
O	468	341	342	342
P	528	548	570	591
Q	603	646	691	714
R	1 968	2 092	2 154	2 203
S	4 301	4 597	4 890	5 167
T	-	-	-	2
U	1	1	1	1

¹⁾ Извор: Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

На територији Града Бања Лука налази се 26,2% пословних субјеката од укупног броја пословних субјеката регистрованих у Републици Српској.

4 – СТАНОВНИШТВО

Осмехнеш ли се деци, она узврате осмехом. Осмехнеш ли се одраслима, они се питају: „Зашто се овај смеје?“

Живорођена дјеца

Када посматрамо 2015. годину, просјечна старост мајке при рођењу првог дјетета у Републици Српској била је 27,2 године, што представља, у односу на 2014. годину, повећање за 0,3 године. Просјечна старост мајке при рођењу првог дјетета у ЕУ (према последњем расположивом податку Еуростата за 2014. годину) била је 30,4 године. Подаци указују на тенденцију да жене одлажу рађање дјеце и да старосна граница приликом рађања дјеце расте. Укупна просјечна старост мајке у Републици Српској у 2015. години била је 28,8 година.

У последњем периоду, када су у питању живорођена дјеца, посматрајући просјек од пет година, у браку се рађа око 82% дјеце.

Умрли у Републици Српској

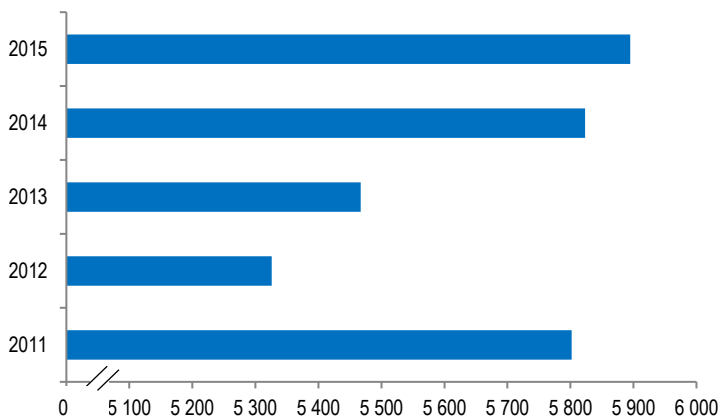
Укупан број умрлих у 2015. години у односу на претходну годину већи је за 4,5%. Просјечна старост умрлог лица у Републици Српској је 73,7 година. У просјеку, жене живе око шест година дуже од мушкараца. Више од половине умрлих лица умре од болести система крвотока, а око једне петине умре од малигнух тумора. На хиљаду живорођених беба, у просјеку умре око три бебе до годину дана старости. Република Српска има једну од нижих стопа смртности одојчади у поређењу са државама из окружења и за 2015. годину износила је 2,8‰.

4.1. УМРЛИ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

	2011	2012	2013	2014	2015
СВЕГА	13 658	13 796	13 978	14 409	15 054
Мушки	7 001	7 064	7 237	7 386	7 640
Женски	6 657	6 732	6 741	7 023	7 419

Закључени бракови

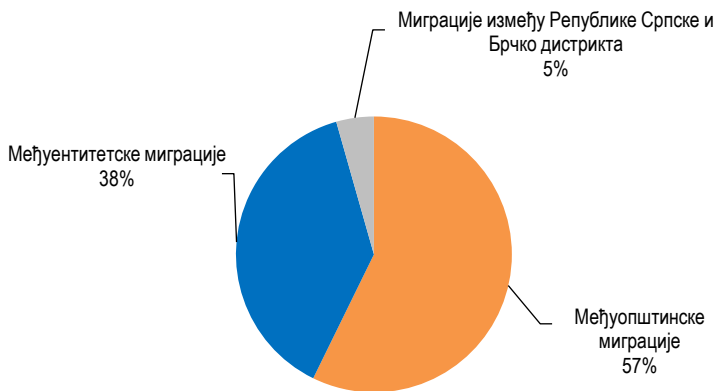
У Републици Српској се, на хиљаду становника, у просјеку закључује четири нова брака. Иако од 2007. године датира тренд смањења броја закључених бракова у Републици Српској, од 2014. године долази до евидентног пораста, тако да је у 2015. години број склопљених бракова порастао за 1,3% у односу на 2014. годину. Најстарији младожења у 2015. години имао је 87 година, а неvjеста 76 година, док је најмлађи младожења који је закључио брак имао 17 година, а најмлађа неvjеста имала је 15 година. Просјечна старост неvjесте приликом закључења брака у 2015. години била је 28,2 године, док први брак у просјеку жене закључују са 26,6 година. Просјечна старост мукараца приликом закључења брака у 2015. години била је 31,8 година, а први брак младожење у просјеку склапају са 30,0 година.

Графикон 4.1. Закључени бракови

Миграције у Републици Српској

Највећи број миграција у Републици Српској забиљежен је у популационој групи од 25 до 29 године, а за пресељење у овој доби чешће се одлучују жене. У старосној групи од 35 и више година, у миграцијама више учествују мушкарци.

Графикон 4.2. Унутрашња миграциона кретања (досељени/одсељени) у Републици Српској, 2015.

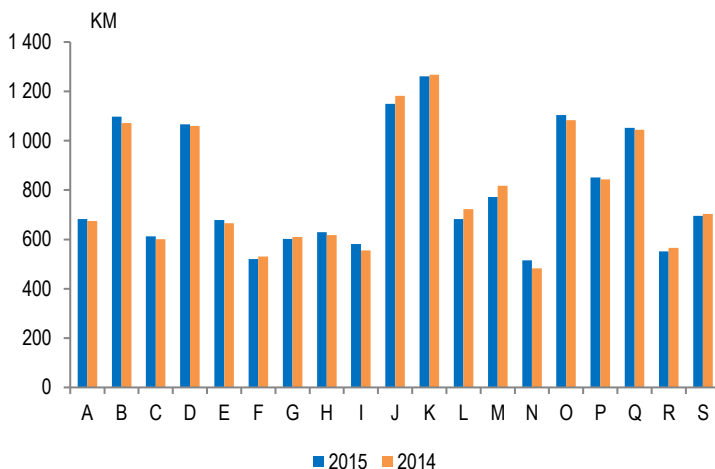
ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Настављен је вишегодишњи тренд када су у питању унутрашње миграције, по којем је број досељавања у Републику Српску већи у односу на Федерацију БиХ. Тако је број досељених из ФБиХ у Републику Српску већи од броја одсељених из Републике Српске у ФБиХ за 243 у 2015. години.

Новопечени богаташи су изузетне циције, стипсе или џмрије, што би рекао народ – нарочито они што живе на Западу. Ееро им је велики као кућа. Тако се некако удеси да ја, сиромах, плаћам пиће милионерима, јер они никада не носе кеш, а немогуће је кредитном картицом платити два оштра пића у пабу. Зато су у богати, јер никада ништа не плаћају.

Просјечна нето плата већа у 2015. години у односу на претходну годину

Просјечна нето плата биљежи раст већ другу годину за редом. У 2015. години просјечна нето плата је већа за шест КМ што представља номинални раст од 0,7% у односу на претходну годину. Највећи номинални раст нето плате остварен је у подручјима Административне и помоћне услужне дјелатности 6,6% и Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране, хотелијерство и угоститељство 4,6%. С друге стране, највећи пад плате, у номиналном износу, забиљежен је у подручјима Пословање некретнинама 5,5% и Стручне, научне и техничке дјелатности 5,5%.

Графикон 5.1. Просјечне нето плате по подручјима КД

Реални индекс просјечне нето плате, који представља однос између номиналног индекса просјечне нето плате и индекса потрошачких цијена у одговарајућем периоду, такође показује раст другу годину за редом. У 2015. години, у односу на 2014. годину, у Републици Српској реални раст просјечне нето плате износио је 2,2%, а слично кретање показују и земље у околности.

У Федерацији БиХ просјечна нето плата реално је већа за 0,3%, у Словенији за 0,9%, а у Хрватској за 3,7%. Са друге стране, у Црној Гори и Србији просјечна нето плата реално је мања у 2015. години у односу на 2014. годину и то за 0,9% и 2,1% респективно.

У посљедњих пет година просјечна нето плата повећала се за 2,7%. Запослени у подручју *Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања*, гдје сваки други радник има високу или вишу стручну спрему и даље су најбоље плаћени за свој рад. Они чине 2,7% од укупног броја запослених и просјечно примају 1 261 КМ мјесечно. Најниже нето мјесечне плате у 2015. години, 515 КМ, зарађивали су запослени у подручју *Административне и помоћне услугне дјелатности*, које запошљава 1,3% од укупног броја радника. У овом подручју 66,2% запослених има средњу стручну спрему, док вишу или високу има 18,0% радника.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Просјечна нето плата у петогодишњем периоду повећала се највише у подручју *Вађење руда и камена* и то за 107 КМ, или 10,8%.

5.1. ПРОСЈЕЧНЕ НЕТО ПЛАТЕ ПО ПОДРУЧЈИМА КД

	КМ				
	2011	2012	2013	2014	2015
УКУПНО	809	818	808	825	831
A	638	645	650	675	682
B	990	1 015	1 044	1 072	1 097
C	565	579	587	601	612
D	1 022	1 017	1 039	1 060	1 067
E	625	631	637	666	679
F	587	578	549	531	520
G	601	601	603	610	602
H	645	624	621	618	629
I	541	546	534	555	581
J	1 053	1 068	1 107	1 182	1 149
K	1 252	1 280	1 293	1 268	1 261
L	836	784	712	723	683
M	789	824	771	817	772
N	575	532	542	483	515
O	1 063	1 081	1 027	1 083	1 104
P	883	875	819	843	851
Q	1 038	1 045	1 037	1 045	1 052
R	579	585	554	566	551
S	891	829	808	703	695

У међувремену, постало је непристојно да жена за себе каже да је домаћица. А има ли ичега светијег од тог најчешћег занимања у нашим крајевима, од тог жртвовања каријере и таштине, да би се служило ближњима с љубављу која је све ређа у нашим животима?

Тржиште рада Републике Српске почело је да се опоравља од утицаја негативних ефеката свјетске економске кризе. Након што је стопа незапослености у 2011. години порасла за 0,9 процентних поена, у 2012. години за 1,1 процентни поен, а у 2013. години за 1,4 процентна поена, у 2014. години смањила се за 1,3 процентна поена, а у 2015. години смањила се за 0,5 процентна поена.

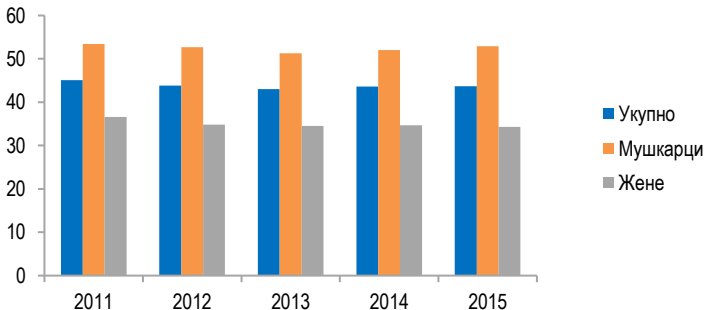
Посматрано по полу, у 2015. години у односу на претходну годину, стопа незапослености жена мања је за 0,7 процентни поен, док је стопа незапослености мушкараца мања за 0,4 процентна поена.

6.1. СТОПЕ НЕЗАПОСЛЕНОСТИ

	2011	2012	2013	2014	2015
УКУПНО	24,5	25,6	27,0	25,7	25,2
Мушки	23,0	23,8	25,3	23,8	23,4
Женски	26,5	28,2	29,5	28,4	27,7

Структура запослених према групама подручја дјелатности у 2015. години је пољопривредне 29,1%, индустријске (непољопривредне) 24,9% и услужне 46,0%, а према типу запослености: запослени за плату (запосленици) 65,6% samozапосленици 28,5% и неплаћени помажући чланови 5,9%.

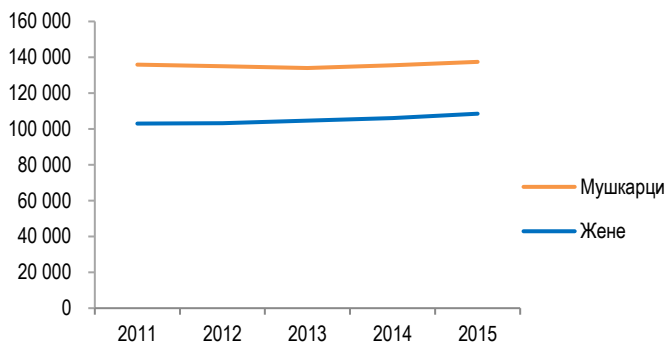
Развијене земље карактерише доминантно учешће запослених у сектору услуга, као и високо учешће категорије запослених за плату у укупној запослености.

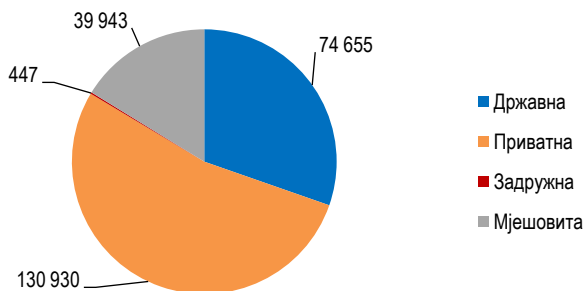
Графикон 6.1. Стопе запослености (15–64 година старости)

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Стопа запослености мушког дијела популације већа је за 17,2 процентна поена у односу на стопу запослености женског дијела популације.

Графикон 6.2. Запослени по полу, годишњи просјек

Графикон 6.3. Запослени према облику својине, 2015.

Сваки други запослени ради у пословним субјектима који су у приватној својини, а сваки шести запослени је предузетник или ради код предузетника.

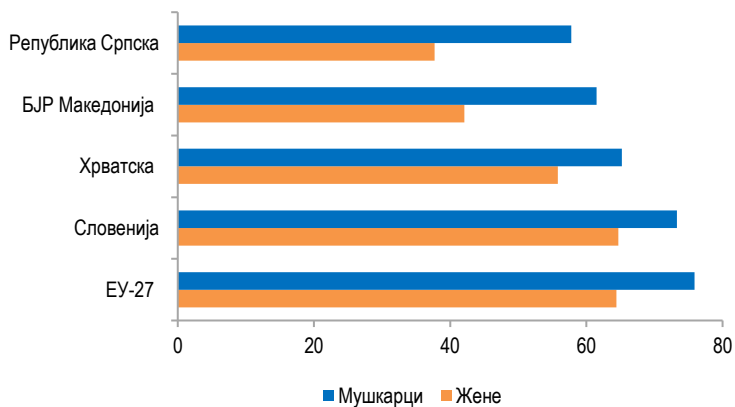
Половина запослених у Републици Српској ради у *Прерађивачкој индустрији, Трговини и Државној управи*. Сваки други радник има највише завршену средњу школу, а сваки четврти завршену високу или вишу.

Сваки шести запослени млађи је од 30 година, а четвртина запослених старија је од 50 година.

Свако друго лице које тражи запослење има завршену средњу школу, док високу или вишу школу има свако петнаесто лице. Трећина незапослених млађа је од 30 година, а сваки пети незапослени старији је од 50 година.

6.2. ЗАПОСЛЕНИ ПО ПОДРУЧЈИМА КД, ГОДИШЊИ ПРОСЈЕК

	2011	2012	2013	2014	2015
УКУПНО	238 956	238 178	238 640	241 544	245 975
A	8 159	7 816	7 788	8 307	8 345
B	4 918	4 932	4 866	5 155	5 288
C	46 372	45 968	45 844	48 935	49 857
D	6 952	7 114	7 166	7 565	7 832
E	4 498	4 566	4 637	4 828	4 788
F	12 590	11 702	11 003	10 970	11 072
G	47 447	45 902	44 750	41 983	42 595
H	11 316	11 032	10 970	11 479	11 570
I	11 840	11 330	11 345	11 181	11 602
J	5 034	5 106	5 088	5 081	5 168
K	5 252	5 616	5 664	5 608	5 608
L	623	608	670	508	493
M	6 880	6 938	7 084	6 809	7 130
N	2 599	2 550	2 540	2 719	2 850
O	22 394	23 198	23 681	23 843	24 135
P	20 778	21 156	21 484	21 917	22 314
Q	15 394	16 350	16 755	16 785	17 054
R	2 500	2 540	2 814	3 123	3 293
S	3 410	3 754	4 491	4 748	4 981

Графикон 6.4. Стопе запослености у земљама у окружењу
(20–64 година старости)

7 – БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД

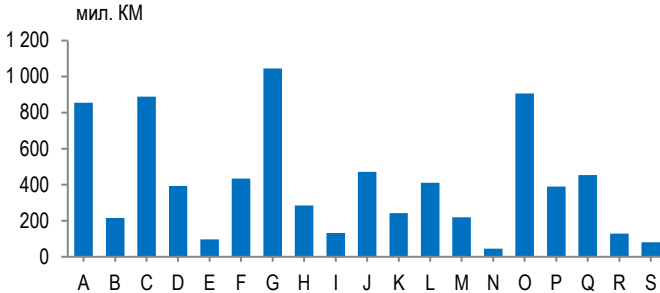
Како би сви радо мењали свој успех за мало просечне среће оног вечног заљубљеног пара који је заједно остарио, непознат и савршен у својој верности првој љубави!

Економска активност Републике Српске, мјерена реалном стопом раста БДП, у 2015. години забиљежила је раст од 2,6%, што представља највећу стопу реалног раста у посљедњих седам година.

7.1. БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД И БРУТО ДОДАТА ВРИЈЕДНОСТ, 2015.

	Текуће цијене, хиљ. КМ	Стопа реалног раста, %
Пољопривреда, шумарство и риболов	855 523	5,4
Вађење руда и камена	215 300	10,4
Прерађивачка индустрија	889 362	2,3
Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	392 800	-1,0
Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине	97 194	-2,6
Грађевинарство	435 037	5,1
Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотоцикала	1 045 597	3,2
Саобраћај и складиштење	284 276	0,4
Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство	132 919	11,3
Информације и комуникације	471 178	-0,2
Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања	243 135	2,7
Пословање некретнинама	410 361	0,1
Стручне, научне и техничке дјелатности	219 016	3,8
Административне и помоћне услужне дјелатности	44 914	3,2
Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање	907 221	1,3
Образовање	389 936	2,0
Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	453 260	1,5
Умјетност, забава и рекреација	128 870	3,9
Остале услужне дјелатности	80 019	4,8
FISIM (минус)	184 912	1,9
Бруто додата вриједност	7 511 006	2,6
Порези на производе минус субвенције на производе	1 641 860	2,6
Бруто домаћи производ	9 152 866	2,6

БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД

Графикон 7.1. Бруто додата вриједност, текуће цијене, 2015.

Преко 1,5 милијарди КМ бруто додате вриједности ствара се у индустријским дјелатностима

У укупном бруто домаћем производу за 2015. годину подручје *Прерађивачке индустрије* учествује са 9,7%, подручје *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација* са 4,3%, подручје *Вађење руда и камена* са 2,3% и подручје *Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедације) животне средине* са 1,1%. Посматрано са становишта запослености, ова подручја имају доминантну улогу и запошљавају око четвртине укупног броја запослених.

7.2. БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД И БРУТО ДОДАТА ВРИЈЕДНОСТ, ТЕКУЋЕ ЦИЈЕНЕ, СТРУКТУРЕ

	2011	2012	2013	2014	2015
Пољопривредне дјелатности (А)	10,2	9,7	10,4	9,5	9,3
Индустријске дјелатности (B,C,D,E)	16,3	15,3	16,6	16,4	17,4
Грађевинарство (F)	4,5	4,3	4,4	4,8	4,7
Услугне дјелатности (G,H,I,J,K,L,M, N,O,P,Q,R,S)	53,3	54,5	53,3	53,4	52,7
FISIM (минус)	2,2	2,3	2,1	2,0	2,0
Бруто додата вриједност	82,1	81,5	82,6	82,1	82,1
Порези на производе минус субвенције на производе	17,9	18,5	17,4	17,9	17,9
Бруто домаћи производ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Економија Републике Српске по свом обиму веома је мала и није ни реално очекивати да се у кратком времену њена структура значајније промијени. Карактерише је доминантно учешће дјелатности које се ослањају на домаће ресурсе као што су пољопривреда, шумарство, рударство и енергетика.

У посматраном петогодишњем периоду, уочавају се блага помјерања у структури БДП-а, опада учешће пољопривредних дјелатности, док се учешће индустријских дјелатности и дјелатности Грађевинарства повећава.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Од укупног броја тржишних предузећа из подручја *Прерађивачка индустрија*, 2,0% чине велика предузећа, а стварају 43,1% бруто додате вриједности.

7.3. БРУТО ДОДАТА ВРИЈЕДНОСТ ПО ИНСТИТУЦИОНАЛНИМ СЕКТОРИМА, ТЕКУЋЕ ЦИЈЕНЕ, СТРУКТУРЕ

	2011	2012	2013	2014	2015
Нефинансијски сектор	49,6	49,0	50,4	50,9	52,2
Финансијски сектор	3,3	3,5	3,3	3,2	3,2
Сектор општа држава	22,8	23,5	22,3	22,7	22,2
Сектор домаћинстава	25,8	25,7	25,6	24,6	23,9
Сектор непрофитних институционалних јединица које служе домаћинствима	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0
FISIM (минус)	2,6	2,8	2,6	2,4	2,5
Бруто додата вриједност	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

%

БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД

7.4. БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД

	2011	2012	2013	2014	2015
Бруто домаћи производ, текуће цијене, хилџ. КМ	8 682 397	8 584 972	8 761 456	8 847 121	9 152 866
Бруто домаћи производ по становнику, КМ	6 073	6 006	6 146	6 225	6 465
Бруто домаћи производ, стопе реалног раста, %	0,8	-1,1	1,9	0,2	2,6

Бруто домаћи производ по становнику, индикатор који говори о достигнутом нивоу благостања становника једне економије, у 2015. години износи 6 465 КМ и порастао је за 6,5% у односу на 2011. годину.

При расподјели бруто домаћег производа највећи дио одлази на средства за запослене

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Остала плаћања запосленим (примања разних накнада изван плате) чине 19,7% укупних средстава за запослене.

У расподјели бруто домаћег производа, оствареног у 2015. години, средства за запослене учествују са 48,0%, бруто оперативни вишак и мјешовити доходак са 33,9%, а 18,1% се односи на нето порезе на производе и производњу.

7.5. ДОХОДОВНЕ КОМПОНЕНТЕ БРУТО ДОМАЋЕГ ПРОИЗВОДА, ТЕКУЋЕ ЦИЈЕНЕ

	хилџ. КМ				
	2011	2012	2013	2014	2015
Бруто домаћи производ	8 682 397	8 584 972	8 761 456	8 847 121	9 152 866
Средства за запослене	4 233 305	4 247 460	4 235 444	4 304 115	4 389 573
Нето порези на производе и производњу	1 538 634	1 583 303	1 543 182	1 592 993	1 663 040
Бруто оперативни вишак/Бруто мјешовити доходак	2 910 458	2 754 209	2 982 830	2 950 013	3 100 253

Моји вршњаци су већ одавно покуповали аутомобиле, а бицикле, ето, никад нису успели да купе! Бицикли су им остали прева неузвраћена љубав. За бицикле је било касно.

Остварене инвестиције пословних субјеката, чије је сједиште у Републици Српској су у 2015. години износиле 1 633 342 000 КМ.

Значајан раст инвестиционе активности забиљежен је у подручју *Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство*, за 52,3%, *Умјетност, забава и рекреација* за 43,7% и *Трговина на велико и трговина на мало; поправка моторних возила и мотоцикала* за 28,9%.

8.1. ОСТВАРЕНЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ У СТАЛНА СРЕДСТВА ПРЕМА ДЈЕЛАТНОСТИ ИНВЕСТИТОРА, 2015.

	Вриједност остварених инвестиција, хиљ. КМ	Структура, %
Укупно остварене инвестиције	1 633 342	100,0
Пољопривреда, шумарство и риболов	44 796	2,7
Вађење руда и камена	158 928	9,7
Прерађивачка индустрија	298 733	18,3
Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	210 492	12,9
Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине	12 294	0,8
Грађевинарство	61 888	3,8
Трговина на велико и на мало, поправка моторних возила и мотоцикала	160 737	9,8
Саобраћај и складиштење	43 709	2,7
Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство	9 808	0,6
Информације и комуникације	131 526	8,1
Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања	29 536	1,8
Пословање некретнинама	3 559	0,2
Стручне, научне и техничке дјелатности	21 677	1,3
Административне и помоћне услужне дјелатности	5 806	0,4
Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање	377 842	23,1
Образовање	17 361	1,1
Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	28 575	1,7
Умјетност, забава и рекреација	10 559	0,7
Остале услужне активности	5 516	0,3

У структури инвестиционих улагања, посматрано према дјелатности инвеститора, највише су учествовала следећа подручја: *Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање, Прерађивачка индустрија, Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација и Трговина на велико и трговина на мало; поправка моторних возила и мотоцикала*. Са становишта намјене инвестиционих улагања у нова стална средства, највећи дио се односи на подручја: *Грађевинарство, Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација и Прерађивачка индустрија*.

Више од пола милијарде КМ инвестирано је у грађевинске објекте и просторе

Посматрајући инвестиционе активности према техничкој структури, више од половине укупно остварених инвестиција уложено је у грађевинске објекте и просторе. У грађевинске објекте у 2015. години највише су улагали пословни субјекти из подручја *Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање* 39,3%, *Прерађивачка индустрија* 13,3% и *Вађење руда и камена* 12,3%.

У машине, опрему и транспортна средства највише су улагали пословни субјекти из подручја *Прерађивачка индустрија* 26,8%.

Када су у питању улагања у нематеријална (неопипљива) стална средства подручје *Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање* учествује са 30,2%, подручје *Информације и комуникације* са 22,3%, док подручје *Производње и снабдијевања електричном енергијом, гасом, паром и климатизација* учествује са 15,6%.

8.2. СТРУКТУРА ОСТВАРЕНИХ ИНВЕСТИЦИЈА У СТАЛНА СРЕДСТВА ПРЕМА ТЕХНИЧКОЈ СТРУКТУРИ

	2011	2012	2013	2014	2015
Остварене инвестиције	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Грађевински објекти и простори	52,9	41,2	46,5	60,0	52,6
Машине, опрема и транспортна средства	42,8	43,9	43,3	33,7	42,3
Остало	4,3	14,9	10,2	6,3	5,1

Инвестициона улагања у 2015. години су са 56,3% финансирана из властитих средстава, са 27,1% из финансијских кредита, са 6,9% из средстава буџета и фондова, са 4,1% из финансијског лизинга, са 3,8% из других извора и са 1,8% из удружених средстава.

8.3. ИСПЛАТЕ ЗА ИНВЕСТИЦИЈЕ И ОСТВАРЕНЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ

	хилј. КМ				
	2011	2012	2013	2014	2015
Извршене исплате за инвестиције	1 367 206	1 630 244	1 515 773	1 786 951	1 561 373
Остварене инвестиције	1 359 836	1 622 047	1 546 014	1 995 499	1 633 342

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Инвестициона улагања у подручје *Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада* у 2015. години већа су за 62% у односу на 2014. годину.

9 – СТРУКТУРНЕ ПОСЛОВНЕ СТАТИСТИКЕ

Највећи део дана тако, проводим тражећи наочаре с којима ћу пронаћи друге наочаре, које су ми, иначе, на челу.

Пословање некретнимама најпрофитабилније је подручје дјелатности у 2014. години, док су Информације и комуникације најпродуктивније подручје

Просјечна стопа профитабилности, као мјера учешћа бруто пословног вишка у промету, у Републици Српској је 11,6%.

Према пословању у 2014. години подручје *Информације и комуникације* може се издвојити као једно од најуспјешнијих подручја дјелатности економије Републике Српске. Са 234 предузећа и 63 предузетника, те преко 5 000 запослених лица, ово подручје остварује више од 10% учешћа у укупној додатој вриједности, највећу продуктивност рада 80 857 КМ, као и високе трошкове рада по запосленом 25 675 КМ и високу стопу профитабилности 39,0%.

9.1. ПОКАЗАТЕЉИ УСПЈЕШНОСТИ НЕФИНАНСИЈСКЕ ПОСЛОВНЕ ЕКОНОМИЈЕ

	Промет по запосленом лицу	Додата вриједност по запосленом лицу (продуктивност)	Трошкови рада по запосленом	Бруто оперативни вишак по запосленом лицу
УКУПНО	109 896	24 700	13 502	12 759
Индустријске дјелатности	91 863	22 631	14 719	8 360
Грађевинарство	90 278	28 163	10 525	18 185
Трговина	204 936	23 849	11 288	14 620
Нефинансијске услужне дјелатности	57 953	27 578	14 283	16 159

Тржишни пословни субјекти (предузећа и предузетници) у подручјима индустрије запосљавају готово половину од укупно запослених лица, а дају и највећи допринос стварању укупне додате вриједности по факторским трошковима, која је у 2014. години износила четири милијарде КМ.

Од укупног броја пословних субјеката у нефинансијској пословној економији Српске, готово 40% послује у сектору трговине, гдје је ангажована четвртина од укупног броја запослених. Најмање пословних субјеката послује у подручју *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација* 0,3%, али су у овом подручју највиши просјечни трошкови запослених 26 125 КМ.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У нефинансијској пословној економији Републике Српске преко 98% заступљени су мали пословни субјекти (са мање од 50 запослених).

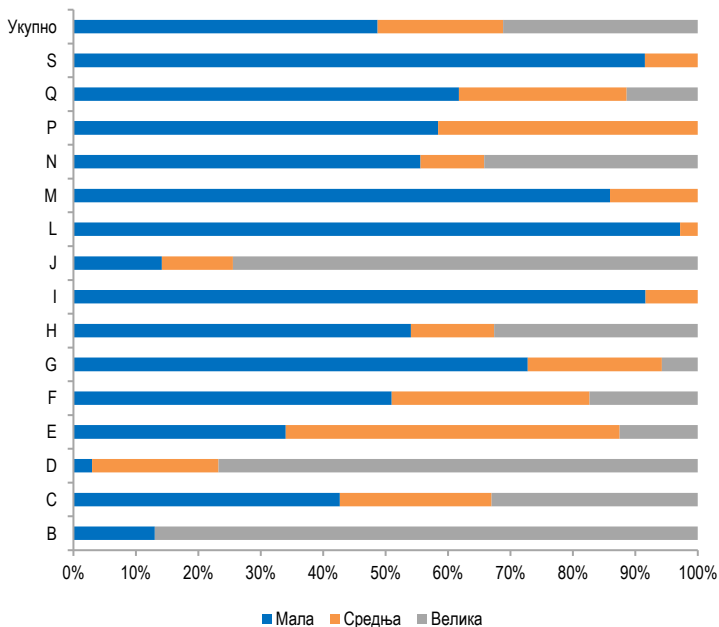
9.2. ПОКАЗАТЕЉИ ПОСЛОВАЊА НЕФИНАНСИЈСКЕ ПОСЛОВНЕ ЕКОНОМИЈЕ, СТРУКТУРЕ

	Број пословних субјеката	Број запослених лица	Промет	Додата вриједност по факторским трошковима	Бруто оперативни вишак
УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Индустријске дјелатности	14,0	40,8	34,1	37,4	26,7
Грађевинарство	4,7	7,5	6,2	8,6	10,8
Трговина	37,9	24,3	45,3	23,4	27,8
Нефинансијске услужне дјелатности	43,4	27,4	14,4	30,6	34,7

У структури великих пословних субјеката Републике Српске 70 одсто чине предузећа из подручја индустријских дјелатности.

Посматрано према величини пословних субјеката, највећу профитабилност остварила су велика предузећа, 16,7%, што је више за 5,1 процентни поен од просјека у Републици Српској.

Такође, најпродуктивнија су велика предузећа, 32 580 КМ, а најмању продуктивност остварују средњи пословни субјекти, 20 772 КМ. На нивоу Републике Српске остварена продуктивност је 24 700 КМ.

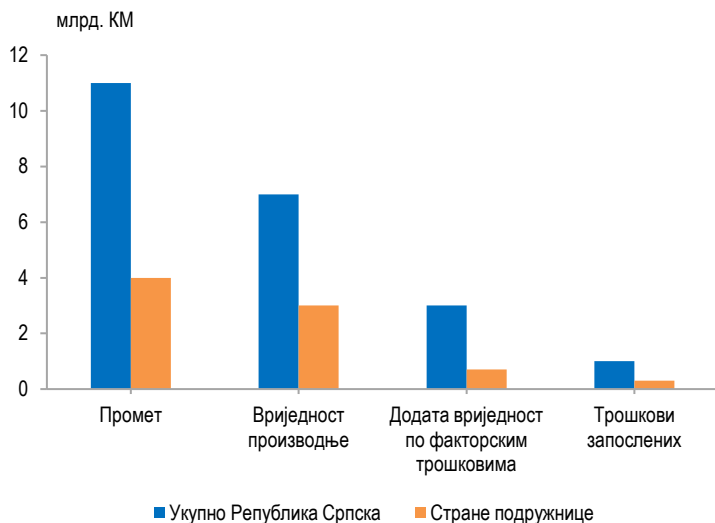
Графикон 9.1. Додата вриједност по факторским трошковима, према величини предузећа, 2014.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Гледано према земљама које имају већинско власништво у страним подружницама у Републици Српској, највећу стопу профита остварује Њемачка 47,8%, док Србија остварује највећу продуктивност, 82 356 КМ додате вриједности по запосленом.

Предузећа из подручја дјелатности *Прерађивачка индустрија и Трговина на велико и мало; поправка моторних возила и мотоцикала* најинтересантнија за стране инвеститоре

Стране подружнице, односно предузећа у већинском страном власништву, у 2014. години пословала су уз стопу профитабилности од 10,0%.

Графикон 9.2. Показатељи пословања страних подружница у оквиру нефинансијске пословне економије Републике Српске

10 – ЦИЈЕНЕ

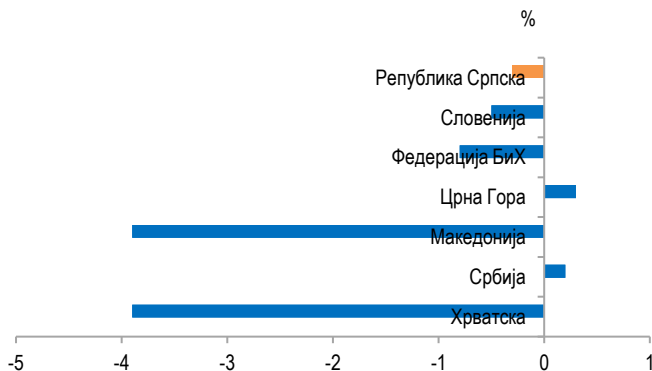
Једанпут давно, кажу, продавао неки човек кућу за три хиљаде оних пара. Али кућа не вреди више од хиљаду! – бунио се купац, а домаћин му одговорио да кућа, истина, не вреди толико, али да десни комшија вреди за хиљаду, а и леви исто!

Цијене произвођача индустријских производа у 2015. години, у просјеку су забиљежиле пад од 0,3% у односу на 2014. годину

Посматрано по подручјима индустријске производње према Класификацији дјелатности БиХ, раст цијена у 2015. години у односу на 2014. годину, забиљежен је у подручју *Вађење руда и камена* 1,2%, док је пад цијена забиљежен у подручју *Прерађивачка индустрија* 0,7%, односно у областима *Производња рачунара, електронских и оптичких производа* 6,6% и *Производња одјеће* 4,6%.

10.1. ИНДЕКСИ ЦИЈЕНА ПРОИЗВОЂАЧА ИНДУСТРИЈСКИХ ПРОИЗВОДА

Подручја КД	претходна година=100				
	2011	2012	2013	2014	2015
УКУПНО	104,7	100,4	100,0	99,3	99,7
Вађење руде и камена	111,2	102,8	101,1	99,7	101,2
Прерађивачка индустрија	106,0	100,4	99,9	98,8	99,3
Производња и снабдјевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	100,0	100,1	100,0	100,0	100,0

Графикон 10.1. Стопе цијена произвођача индустријских производа, 2015. (поређење)

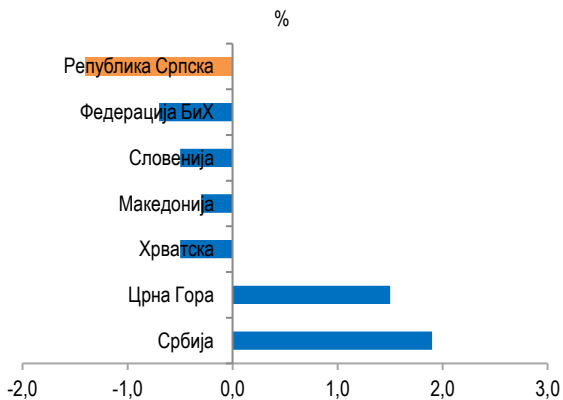
Потрошачке цијене у Републици Српској, у 2015. години у односу на 2014. годину, у просјеку су ниже за 1,4%

Посматрано по главним одјељцима потрошње према намјени, највећи раст цијена у 2015. години и даље се односи на одјељак Алкохолна пића и дуван 6,3%, док је највећи пад цијена забиљежен у одјељку Одјећа и обућа 9,1%.

10.2. ИНДЕКСИ ПОТРОШАЧКИХ ЦИЈЕНА ПО СОICOP-У

Назив	претходна година=100				
	2011	2012	2013	2014	2015
УКУПНО	103,9	102,1	100,0	98,8	98,6
Храна и безалкохолна пића	105,6	101,7	100,4	97,1	99,0
Алкохолна пића и дуван	108,0	109,1	105,4	106,3	106,3
Одјећа и обућа	95,4	96,1	91,7	92,9	90,9
Становање, вода, електрична енергија, плин и други енергенти	102,8	101,2	100,3	99,9	100,8
Намјештај, покућство и редовно одржавање куће	101,1	101,1	99,9	98,8	99,4
Здравство	99,0	99,9	100,0	101,3	102,4
Превоз	108,1	105,4	99,1	98,8	92,7
Комуникације	110,3	104,3	99,9	103,9	99,3
Рекреација и култура	100,3	99,8	100,5	99,2	100,1
Образовање	99,8	100,3	101,4	100,6	100,5
Ресторани и хотели	100,7	100,2	100,0	100,0	101,0
Остали производи и услуге	99,5	100,5	100,2	99,6	99,6

У већини земаља из окружења у 2015. години, потрошачке цијене су у просјеку забиљежиле пад, осим Србије и Црне Горе код којих је остварен раст од 1,9%, односно 1,5%.

Графикон 10.2. Инфлација, 2015. (поређење)

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

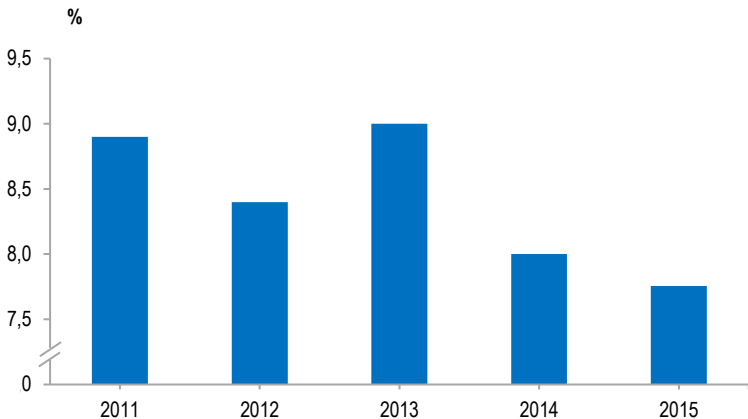
Инфлација у Републици Српској, мјерена индексима потрошачких цијена, у последње двије године биљежи негативан тренд.

И може човек догурати не знам докле, почупати родно корење и постати префињени интелектуалац, само је ствар времена када ћете га угледати како прти врећу купуса на рамену. Купус је јачи од свега!

Учешће пољопривреде у формирању БДП-а је 7,8%

У 2015. години учешће бруто додате вриједности пољопривреде у формирању бруто домаћег производа износи 7,8%, што је за 0,2% мање од прошлогодишњег учешћа, или за 1,1% мање у односу на 2011. годину.

Са учешћем од 10,4% у формирању бруто домаћег производа агроиндустрија¹⁾ (производња и прерада пољопривредних производа) представља једну од најзначајнијих области економије у Републици Српској.

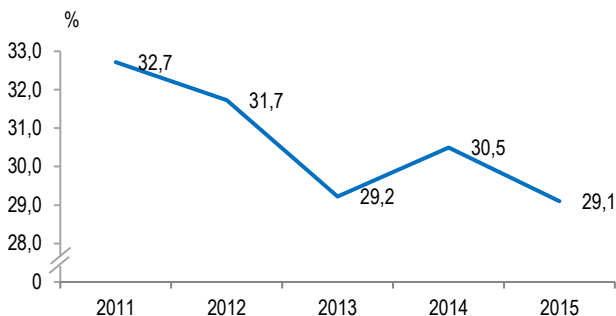
Графикон 11.1. Учешће пољопривреде у структури БДП-а

У примарној пољопривреди је ангажовано 29,1% укупно запослених

¹⁾ Подручје А област 01 и подручје Ц област 10, 11 и 12 по КД засноване на NACE Rev.2.

У Републици Српској је према резултатима Анкете о радној снази у 2015. години, 91 000 запослених радила у пољопривреди, што је за 2,2% мање у односу на претходну 2014. годину. Број запослених у пољопривреди чини 29,1% од укупног броја запослених или 10,3% од укупног броја радно способног становништва.

Од укупног броја запослених у пољопривреди њих 85,6% је радило пуно радно вријеме а преосталих 14,4% запослених је радило краће од пуног радног времена. Просјечно трајање седмичног рада у пољопривреди током 2015. године износило је 42,3 часа, односно 44,6 часова код мушкараца и 38,5 часова код жена запослених у пољопривреди.

Графикон 11.2. Учешће броја запослених у пољопривредним дјелатностима

Остварена спољнотрговинска размјена пољопривредних производа у вриједности од 293,8 милиона КМ

Укупна спољнотрговинска размјена пољопривредних производа у 2015. години износила је 293,8 милиона КМ и већа је за 11,5% (или за 30,4 милиона КМ) у односу на прошлу годину.

Укупан увоз пољопривредних производа у 2015. години у односу на прошлогодишњи увоз већи је за 15,9 милиона (или за 7,3%), док је укупан извоз већи за 14,5 милиона КМ (или за 32,0%).

Учешће пољопривредних производа у укупном извозу износи 2,3%, а у укупном увозу 5,4%. Покривеност увоза извозом износила је 25,7% и већа је за 4,8% у односу на 2014. годину када је износила 20,9%.

Свјеже јабуке, крушке и дуње производи су који остварују највеће учешће у структури укупног извоза који износи 20,9 милиона КМ или 34,8% од укупне вриједности извоза пољопривредних производа оствареног током 2015. године. Највећа количина јабука, крушака и дуња, у вриједности од 18,8 милиона КМ, извезена је у Русију.

11.1. УКУПНА ВРИЈЕДНОСТ ИЗВОЗА И УВОЗА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА

хиљ. КМ

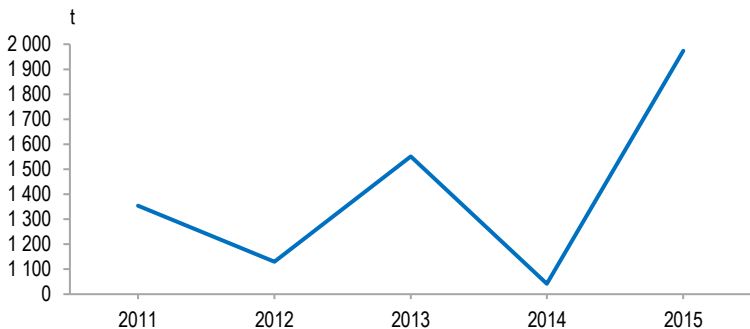
	Извоз	Увоз	Покривеност увоза извозом
2011	41 028	218 624	18,8%
2012	34 825	203 304	17,1%
2013	40 181	202 450	19,8%
2014	45 473	217 913	20,9%
2015	60 003	233 773	25,7%

У структури увоза, најзаступљенији пољопривредни производ јесте кукуруз. Вриједност увезеног кукуруза износи 59,8 милиона КМ или 25,6% од вриједности укупно оствареног увоза у подручју пољопривреде. Највећа количина кукуруза или 77,9% од укупне вриједности увезена је из Србије.

Најзначајнији партнер Републике Српске у спољнотрговинској размијени пољопривредних производа у 2015. години јесте Србија са учешћем од 39,9% (93,2 милиона КМ) у укупно оствареном увозу и 14,8% (8,9 милиона КМ) у укупно оствареном извозу пољопривредних производа.

Рекордна производња меда од 1 974 тоне

Производња меда у Републици Српској је у посљедњих десет година у константном порасту. У прилог томе говоре подаци да је у наведеном периоду (2005-2015. година) број кошница порастао за 63,7 хиљада или 63,9%, а производња меда за 818,4 тона или 70,8%.

Графикон 11.3. Производња меда

Током 2015. године, остварена је рекордна производња меда у износу од 1 974 t или 12,1 kg по кошници, што је за 932 t или 89,5% више у односу на производњу остварену током претходне 2014. године.

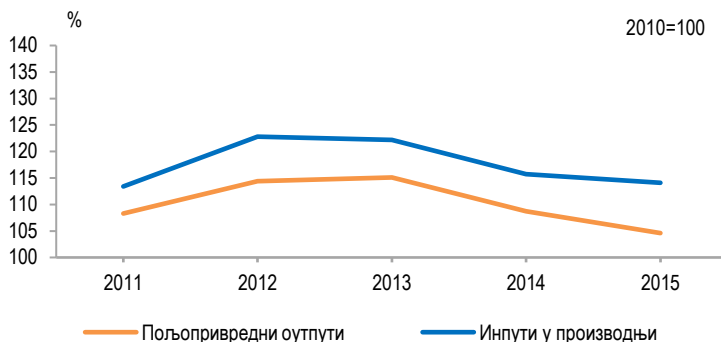
У 2015. години просјечна цијена меда износила је 8,44 KM по килограму. Остварена годишња вриједност производње меда у 2015. години износила је 11,7 милиона KM, што чини 0,73% укупно оствареног годишњег пољопривредног бруто производа.

Током 2015. године није евидентиран извоз меда из Републике Српске, док је са друге стране истовремено забиљежен увоз од једне тоне меда у вриједности од 18 000 KM.

Ниже цијене пољопривредних производа за 3,8% и средстава која се користе у пољопривредној производњи за 1,3% у односу на прошлу годину

У 2015. години забиљежно је повећање цијена већине пољопривредних производа (оутпут) и свих средстава која се користе у пољопривредној производњи (инпут) у односу на базну 2010. С друге стране, у односу на претходну 2014. годину, код свих инпута и већине пољопривредних производа забиљежено је снижење цијена.

Као и претходних година, у односу на базну 2010. годину, раст цијена средстава која се користе у пољопривредној производњи у 2015. години био је већи од раста цијена пољопривредних производа (графикон 11.4).

Графикон 11.4. Годишњи индекси цијена оутпута и инпута

Цијене средстава која се користе у пољопривреди више су за 14,1% у односу на 2010. годину, при чему су цијене средстава за текућу потрошњу у пољопривреди више за 12,1% а цијене средстава намијењених за инвестиције у пољопривреди за 7,1%. У односу на претходну годину, цијене средстава која се користе у пољопривреди ниже су за 1,3% при чему су цијене средстава за текућу потрошњу ниже за 3,2% а цијене средстава за инвестиције у пољопривреди на истом, прошлогодишњем нивоу.

Посматрано по појединачним средствима која се користе у пољопривреди, у односу на базу 2010. годину, у 2015. години највеће повећање цијена забиљежено је код ђубрива у вриједности од 29,2%, док у истом периоду није забиљежено снижење цијена ни једног од инпута. У односу на претходну годину, током 2015. године највеће повећање цијена средстава која се користе у пољопривреди забиљежено је код пестицида у вриједности од 2,7%, док је у истом периоду највећи пад цијена од 9,9% забиљежен код енергената и мазива.

Цијене пољопривредних производа у Републици Српској су у 2015. години више за 4,6% у односу на базу 2010. годину, односно ниже су за 3,8% у односу на претходну 2014. годину. Тако су цијене биљних производа више за 2,0% у односу на 2010. годину и за 2,4% у односу на претходну годину, док су цијене стоке и сточних производа у односу на 2010. годину више за 6,0%, а у односу на прошлу годину ниже за 6,4%.

У односу на базу 2010. годину, највеће смањење цијена у 2015. години забиљежено је код кромпира, као групе пољопривредних производа, у вриједности од 14,6%, а највеће повећање код индустријског биља за 39,2%.

Посматрано по појединим производима, током 2015. године у односу на базу 2010. годину, највеће повећање цијене у вриједности од 68,7% забиљежено је код соје, док је с друге стране, највеће смањење цијена забиљежено код бијелог лука у вриједности од 46,3%.

У односу на претходну годину, током 2015. године највеће повећање цијене је забиљежено код воћа, као групе производа, у вриједности 8,3%, док је са друге стране највеће смањење забиљежено код групе сточарских производа у вриједности од 5,4%.

Посматрано по појединим пољопривредним производима, у 2015. години, у односу на претходну годину, највећи скок цијена забиљежен је код купуса (24,2%), док је највеће смањење цијена евидентирано код ораха (33,1%).

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Током 2015. године, највећа производња меда је остварена на подручју општине Бијељина и то у вриједности од 240 тона, што је 12,1% у односу на укупну производњу остварену на територији Републике Српске.

12 – ШУМАРСТВО

На себи носим оно што имам... У себи носим оно што волим.

Шумама Српске газдује се на одржив начин и у обиму којим се трајно одржава и унапређује њихова производна способност, биолошка разноврсност, способност обнављања и виталност, чиме се у садашњости и будућности обезбеђује испуњавање економских, еколошких и социјалних функција шума.

Еколошки, шуме Републике Српске припадају различитим биогеографским регионима и прилагођене су различитим природним условима. Близина Јадранског мора на југу, високе планине у средишњем дијелу, те плодне равнице на сјеверу, утицали су повољно на разноликост шумских заједница, те значајно већи просјечни годишњи прираст у односу на своје окружење. Просјечни годишњи прираст дрвне масе у високим шумама са природном обновом износи 8,12 м³/ха (државне шуме). Од укупне површине Републике Српске, 50% су површине прекривене шумама, што износи око 0,75 ха по становнику. У државном власништву налази се око милион хектара шума и шумског земљишта, док приватне шуме заузимају двадесетак посто укупне шумске површине у Републици Српској.

12.1. ИСКОРИШЋАВАЊЕ ШУМА

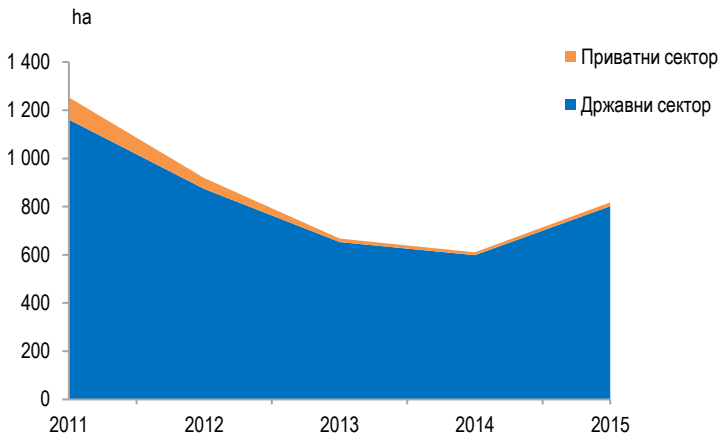
	Посјечена бруто дрвна маса			хилј. м ³	
	укупно	државне шуме	приватне шуме	Лишћара	Четинара
2011	2 838	2 555	283	1 640	1 198
2012	2 853	2 558	296	1 585	1 269
2013	2 966	2 670	297	1 617	1 350
2014	3 016	2 742	274	1 550	1 466
2015	3 274	2 913	362	1 763	1 511

Посјечена бруто дрвна маса у шумама и изван шуме у 2015. години већа је у односу на 2014. годину и износи око 3,3 милиона м³. Од ове суме на државни сектор отпада 2,9 милиона м³, што је значајно више него у приватном сектору и чини 89% укупно посјечене дрвне масе.

12.2. ПРОИЗВОДЊА И ПРОДАЈА ШУМСКИХ СОРТИМЕНАТА У ДРЖАВНИМ ШУМАМА

	2011	2012	2013	2014	2015
Производња укупно	1 893 542	1 848 712	1 925 029	1 944 658	2 062 708
трупци за резање	866 875	862 997	931 740	943 848	1 013 860
Продаја укупно	1 955 500	1 815 978	1 892 033	1 908 874	2 139 793
трупци за резање	910 105	862 869	922 327	939 572	1 063 600

Пошумљавање у Републици Српској за 2015. годину биљежи оштар раст у односу на 2014. годину. Тако је у 2015. години укупна пошумљена површина износила 817 ха и већа је за 33,7% у односу на 2014. годину, док је у односу на 2013. годину већа 22,5%. Површина пошумљена четинарским врстама износи 655 ха, што чини скоро 80% од укупно пошумљених површина током 2015. године.

Графикон 12.1. Вјештачко пошумљавање

12.3. ПРОСЈЕЧНА ЦИЈЕНА ПРОДАНИХ ДРВНИХ СОРТИМЕНАТА У ДРЖАВНИМ ШУМАМА БЕЗ ПДВ-А

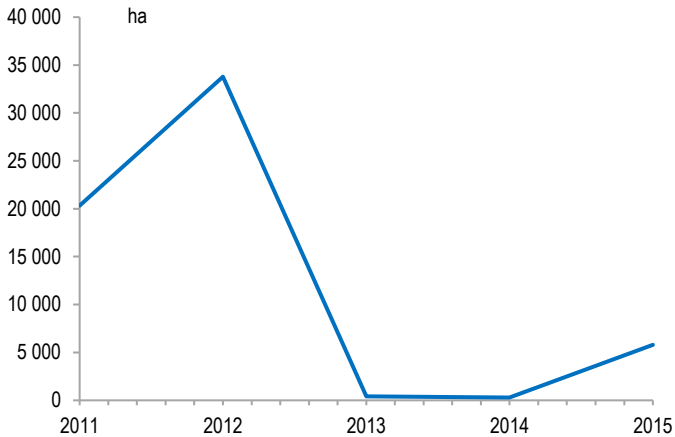
	Укупно	Четинари	Лишћари
2011	78,13	96,27	64,78
2012	79,92	97,96	65,29
2013	82,50	97,30	70,49
2014	82,67	96,08	70,16
2015	83,84	99,97	71,26

12.4. БРУТО ДОДАТА ВРИЈЕДНОСТ ПОДРУЧЈА ШУМАРСТВА

	2011	2012	2013	2014	2015
Бруто додата вриједност шумарства, хил. КМ	109 500	109 318	124 255	129 624	143 530
Бруто домаћи производ у тржишним цијенама, хил. КМ	8 682 397	8 584 972	8 761 456	8 847 121	9 152 866
Структура, %	1,3	1,3	1,4	1,5	1,6

Према стандардној међународној трговинској класификацији (СМТК рев. 4), комерцијално шумарство и индустрија¹⁾, заснована на дрвету као сировини, учествују значајно у структури извоза Републике Српске у 2015. години са 16,2%, односно у износу од 424 милиона КМ.

¹⁾ Плуто и дрво, целулоза и отпацци од папира, производи од плута и дрвета и производи од папира, картона и целулозе (без намјештаја).

Графикон 12.2. Површине шума и шумског земљишта захваћене пожаром

Штете од пожара у 2015. години евидентиране су на површини од 5 804 ha, са оштећеном дрвном масом од 13 837 m³ и значајно су веће у односу на претходну годину.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Муника (*Pinus heldreichii*, синоним *P. leucodermis*, породица Pinaceae), ендемска је врста бора која расте у планинским подручјима Балкана и јужне Италије. Врсту је 1863. године први пут описао, као "Pinus heldreichii", швајцарски ботаничар К. Hermann Christ, у част Theodora von Heldreicha, од узорака са планине Олимп у Грчкој. Сљедеће године аустријски ботаничар F. Antoine врсту је описао као "P. leucodermis", од узорака са планине Орјен на граници Републике Српске (БиХ) и Црне Горе, не знајући за ранији опис швајцарског ботаничара.

13 - ЖИВОТНА СРЕДИНА

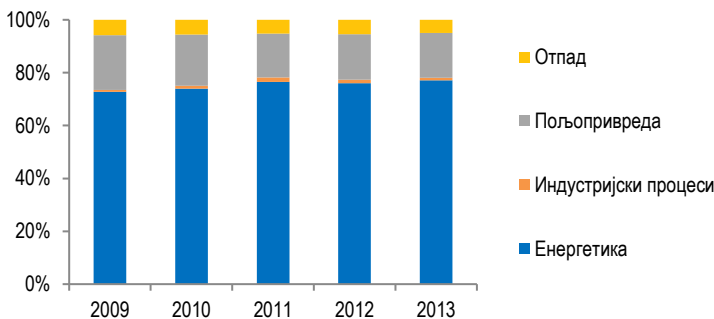
Човек средњих година никада не говори „ми” него само ЈА. Због тога мора да ради више од осталих и често сагиње главу преко које се стари и млади гађају врућим метафорама у бици која се зове сукоб генерација.

Учесталост и интензитет екстремних временских појава као што су топлотни удари, снажне олује и велике поплаве непобитан су доказ да се климатски услови на Земљи мијењају. Научна истраживања упућују на могућност све чешће појаве временских екстрема, али и на узрочно-последичну везу између климатских промјена и људских активности. Примјер су гасови чија се концентрација у атмосфери повећава дјеловањем човјека, а који имају потенцијал да апсорбују и задрже инфрацрвене зраке загријавајући на тај начин атмосферу и стварајући ефекат стаклене баште. Ово практично значи постепено повећање просјечне температуре Земљине површине и океана, а тиме и промјену услова живота на Земљи.

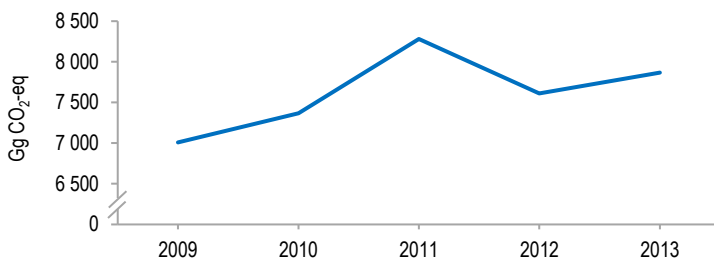
Глобално посматрано, укупној емисији гасова са ефектом стаклене баште, прије свега угљен-диоксида (CO₂), највише доприноси сагореивање фосилних горива. Слично глобалним трендовима, у Републици Српској енергетика представља доминантан извор угљен-диоксида, као најзаступљенијег гаса са ефектом стаклене баште.

Сагореивање горива, главни извор гасова са ефектом стаклене баште

У Републици Српској 76% укупне емисије гасова са ефектом стаклене баште потиче од сагореивања горива. Емисије од сагореивања горива потичу, углавном, из процеса производње и трансформације енергије. Током петогодишњег периода, 2009-2013. година, ове емисије порасле су за око 20%. Ефекту стаклене баште најмање доприносе индустријски процеси, из којих потиче око 1% укупне емисије гасова.

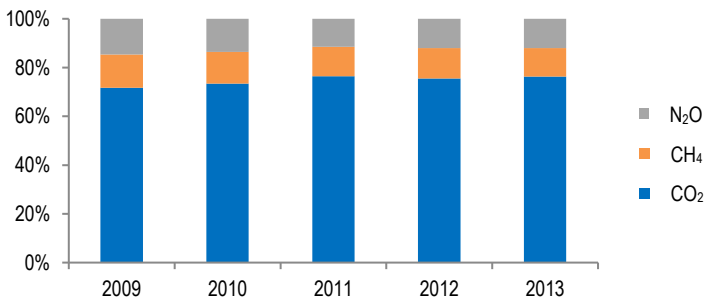
Графикон 13.1. Емисија директних гасова са ефектом стаклене баште, по изворима

Графикон 13.2. Укупна емисија директних гасова са ефектом стаклене баште

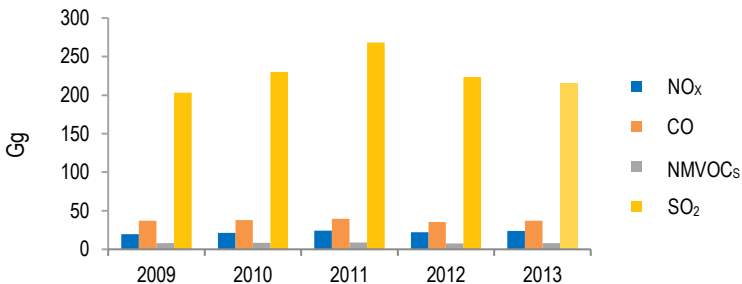
Угљен-диоксид најзаступљенији у структури емитованих гасова са ефектом стаклене баште

У структури емитованих гасова уобичајено доминира угљен-диоксид, који чини 76% укупно емитованих директних гасова са ефектом стаклене баште. Остатак чине азот-субоксид (N₂O) и метан (CH₄), који имају приближно једнаку процентуалну заступљеност у укупним емисијама. Иако мање заступљени у укупној емисији, метан, а нарочито азот-субоксид имају знатно већи потенцијал стварања ефекта стаклене баште у односу на угљен-диоксид.

Графикон 13.3. Структура директних гасова са ефектом стаклене баште

Потенцијал загријавања атмосфере имају и гасови који индиректно доприносе стварању ефекта стаклене баште. Ту спадају азотни оксиди (NO_x), угљен-моноксид (CO), неметанска испарива органска једињења (NMVOCs) и сумпор-диоксид (SO_2). У Републици Српској међу индиректним гасовима преовладава сумпор-диоксид, који чини 76% укупно емитованих индиректних гасова са ефектом стаклене баште. Овај проценат се није знатно мијењао током петогодишњег периода 2009-2013. година. Сумпор-диоксид, као и угљен-диоксид, углавном потиче из процеса сагоријевања горива.

Графикон 13.4. Емисија индиректних гасова са ефектом стаклене баште

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У Републици Српској око 30% гасова са ефектом стаклене баште емитованих у пољопривреди потиче од цријевне ферментације животиња.

Постоји један јутарњи час после сваке непроспаване ноћи када се додирне само дно греха. То је онај тренутак када се на уснама осећају последице духовитих досетки, а у грлу скрама горчине од лудорија и исповести, да не говоримо о грижој савести док се гледа поштени народ како управо одлази на посао.

Индустријска производња у 2015. години је порасла за 3,0% у односу на 2014. годину

Индустријска производња је у претходних пет година биљежила стални раст, изузев 2012. године када је евидентиран пад. У 2015. години у односу на 2014. годину остварено је повећање од 3,0%.

Најзначајнија је производња електричне енергије, прехранбених производа, производа од метала, прерада дрвета, вађење угља, вађење руда метала, производња обуће и производња деривата нафте.

Поређења ради, повећање индустријске производње, у истој години, забиљежено је и у земљама окружења, и то у Србији (8,2%), БЈР Македонији (4,9%), Словенији (4,5%), Хрватској (2,7%) и Федерацији БиХ (2,2%).

14.1. ИНДЕКСИ ИНДУСТРИЈСКЕ ПРОИЗВОДЊЕ ПО ПОДРУЧЈИМА КД претходна година=100

Подручја КД	2011	2012	2013	2014	2015
ИНДУСТРИЈА УКУПНО	104,8	96,0	104,1	100,6	103,0
В	118,2	96,1	104,1	96,6	110,5
С	104,3	95,6	104,2	104,9	103,2
Д (осим гране 35.3)	100,0	96,3	101,1	91,0	99,0

14.2. ИНДЕКСИ ИНДУСТРИЈСКЕ ПРОИЗВОДЊЕ ПО ПОДРУЧЈИМА КД 2010=100

Подручја КД	2011	2012	2013	2014	2015
ИНДУСТРИЈА УКУПНО	104,8	100,5	104,7	105,4	108,6
В	118,2	113,6	118,3	114,3	126,3
С	104,3	99,8	103,9	109,1	112,5
Д (осим гране 35.3)	100,0	96,3	97,4	88,7	87,8

Улагања у индустрију у 2015. години чине 42,6% укупних инвестиција у Републици Српској

Остварене инвестиције у нова стална средства у индустријским дјелатностима у 2015. години износе 635 милиона КМ, што је за 37,6% мање него у 2014. години.

Бруто домаћи производ индустријских дјелатности у 2015. години је већи у односу на 2014. годину за 10,4% и износи 1 500 милиона КМ, од чега највећи дио обухвата Прерађивачка индустрија (59,3%).

На крају 2015. године било је регистровано укупно 4 336 индустријских предузећа, од којих је 89,0% у приватном власништву.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Учешће индустрије у укупном бруто домаћем производу Републике Српске износи 16,4%.

У 2015. години у Регистар пословних субјеката уписано је и разврстано у индустријске дјелатности 213 пословних субјеката.

Прерађивачком индустријом се бави 90,9% индустријских предузећа, 4,1% Вађењем руда и камена, 3,9% Производњом и снабдијевањем електричном енергијом, гасом, паром и климатизацијом и 1,1% Рециклажом (прерадом) материјала.

У индустријским предузећима запослено је 27,5% од укупног броја радника у Републици Српској, односно нешто више од 57 хиљада радника, од чега је 76,7% запослено у Прерађивачкој индустрији.

Према извјештајима индустријских предузећа, вриједност продаје индустријских производа у 2015. години износи 4 874 милиона КМ, при чему производи прерађивачке индустрије чине 72,2%. Вриједност продаје индустријских производа у 2015. години је 6,0% мања у односу на 2014. годину.

Пет индустријских области остварује 65,0% укупне вриједности продаје индустријских производа, а то су Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација 21,7%, Производња прехранбених производа 16,2%, Производња кокса и рафинисаних нафтних производа 13,6%, затим Прерада дрвета и производа од дрвета и плута, осим намјештаја; производња предмета од сламе и плетарских материјала 7,4% и Производња готових металних производа, осим машина и опреме 6,1%.

14.3. ВРИЈЕДНОСТ ПРОДАЈЕ ПО ИНДУСТРИЈСКИМ ОБЛАСТИМА

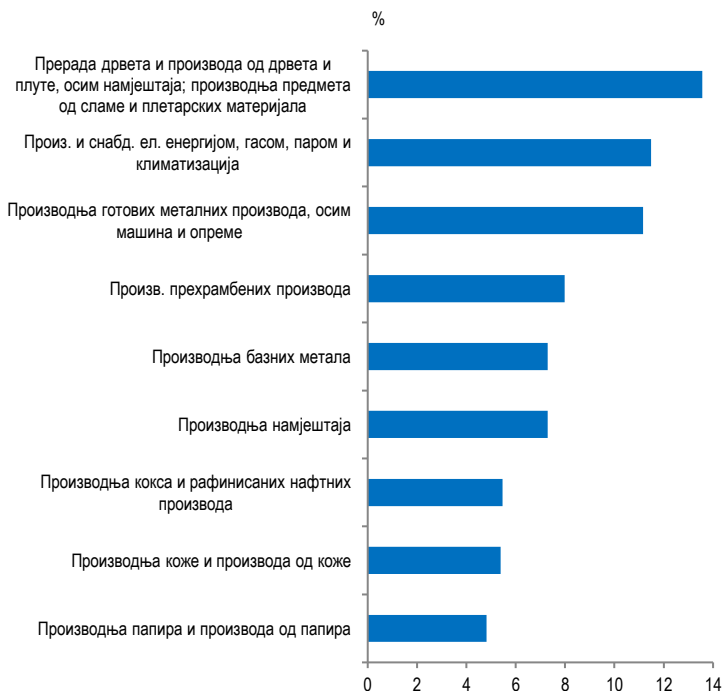
млн. КМ

ИНДУСТРИЈСКЕ ОБЛАСТИ	2011	2012	2013	2014	2015
ИНДУСТРИЈА УКУПНО	3 864	5 032 ¹⁾	4 901	5 185	4 874
Вађење угља и лигнита (мрког угља)	45	61	63	72	75
Вађење руда метала	114	135	141	137	147
Вађење осталих руда и камена	31	32	33	32	36
Помоћне услужне дјелатности у вађењу руда и камена	-	-	0	-	-
Производња прехранбених производа	574	609	649	703	790
Производња пића	57	72	76	80	93
Производња дуванских производа	5	4	5	3	18
Производња текстила	39	36	28	29	31
Производња одјеће	38	33	41	49	64
Производња коже и предмета од коже	88	71	95	113	107
Прерада дрвета и производи од дрвета и плуте	260	269	290	337	358
Производња папира и производа од папира	106	103	108	114	118
Штампање и умножавање снимљених записа	16	14	12	30	21
Производња кокса и рафинисаних нафтних производа	133	1 331 ¹⁾	1 174	1 116	661
Производња хемикалија и хемијских производа	40	60	52	76	93
Производња фармацевтских производа и препарата	31	38	42	34	37
Производња производа од гуме и пластичних маса	77	81	84	99	126
Производња осталих производа од неметалних минерала	151	125	89	106	112
Производња базних метала	336	274	230	194	168
Производња готових металних производа, осим машина и опреме	253	257	262	293	299
Производња рачунара, електронских и оптичких произв.	8	7	8	7	8
Производња електричне опреме	47	51	59	77	71
Производња машина и опреме, д.н.	37	46	46	50	55
Производња моторних возила, приколица и полуприколица	26	26	31	32	31
Производња осталих саобраћајних средстава	1	7	11	15	12
Производња намјештаја	122	136	149	168	183
Остала прерађивачка индустрија	8	12	13	14	14
Поправка и инсталација машина и опреме	82	74	49	47	46
Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	1 081	1 030	1 026	1 125	1 059
Рециклажа (прерада) материјала	57	38	35	33	40

¹⁾ Почевши од 2012. године, подаци нису оптимално упоредиви са подацима за претходне године

Извоз индустријских предузећа чини 38,1% њихове укупне вриједности продаје

Индустријска предузећа су у 2015. години остварила извоз од 1 856 милиона КМ, од чега је 84,1% остварено у Прерађивачкој индустрији.

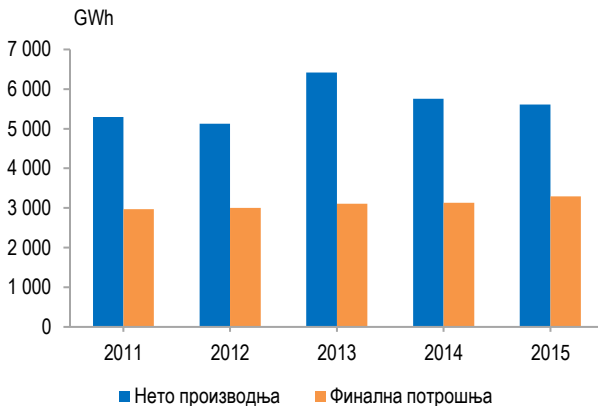
Графикон 14.1. Индустријске области са највећим учешћем извоза у укупном извозу индустријских предузећа, 2015.

Кад сам је први пут видео, сат ми је стао!

Потрошња електричне енергије у Републици Српској у потпуности је обезбијеђена производњом из властитих извора, а знатан дио пласира се у извоз.

Укупна нето производња електричне енергије у 2015. години износила је 5 610 GWh. У структури укупне нето производње термоелектране су учествовале са 58,8%, хидроелектране са 40,4%, а индустријске енергане са 0,8%.

У протеклих пет година примјетан је стални раст финалне потрошње електричне енергије.

Графикон 15.1. Нето производња и финална потрошња електричне енергије

Забилежен раст производње угља у рудницима

У односу на 2014. годину производња угља у 2015. години већа је за 11,7% и највећа је остварена производња у рудницима у посљедњих девет година.

Од укупно расположиве количине угља у Републици Српској, око 92% троши се за производњу енергије, док се остатак користи у широкој потрошњи.

Највећи потрошач угља у оквиру финалне потрошње је индустрија са учешћем од 59,2%. У посљедње три године забилежен је раст потрошње угља у индустрији.

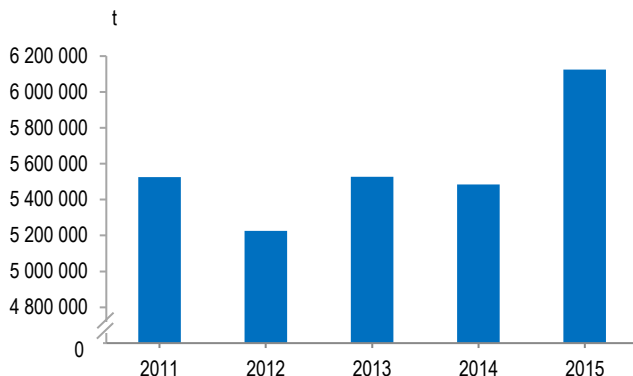
ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Количина топлотне енергије произведене из биомасе у 2015. години у односу на 2014. годину порасла је за 84,6%.

15.1. ПРОИЗВОДЊА И ФИНАЛНА ПОТРОШЊА ГОРИВА И ЕНЕРГИЈЕ

	2011	2012	2013	2014	2015
Производња горива и енергије					
Мрки угаљ (хиљ. t)	2 147	2 201	2 194	2 001	2 239
Лигнит (хиљ. t)	3 379	3 024	3 334	3 484	3 887
Електрична енергија ¹⁾ (GWh)	5 298	5 130	6 416	5 758	5 610
Хидроелектране ¹⁾ (GWh)	1 848	1 878	3 004	2 612	2 267
Термоелектране ¹⁾ (GWh)	3 450	3 252	3 390	3 134	3 298
Остала производња ¹⁾ (GWh)	-	-	22	12	45
Топлота (TJ)	1 737	1 806	1 697	1 378	1 488
Финална потрошња горива и енергије					
Мрки угаљ (хиљ. t)	81	71	171	175	242
Лигнит (хиљ. t)	134	133	94	118	112
Електрична енергија (GWh)	2 970	3 000	3 104	3 129	3 293
Топлота (TJ)	1 613	1 506	1 433	1 246	1 392
Природни гас (хиљ. Sm ³)	67 037	58 755	21 923	27 655	42 511

¹⁾ Производња на прагу

Графикон 15.2. Производња угља

Будући да Република Српска нема сопствену производњу природног гаса, сву потребну количину увози. У финалној потрошњи природног гаса највеће учешће има индустрија са 91,7% док је преосталих 8,3% распоређено на домаћинства и остале потрошаче.

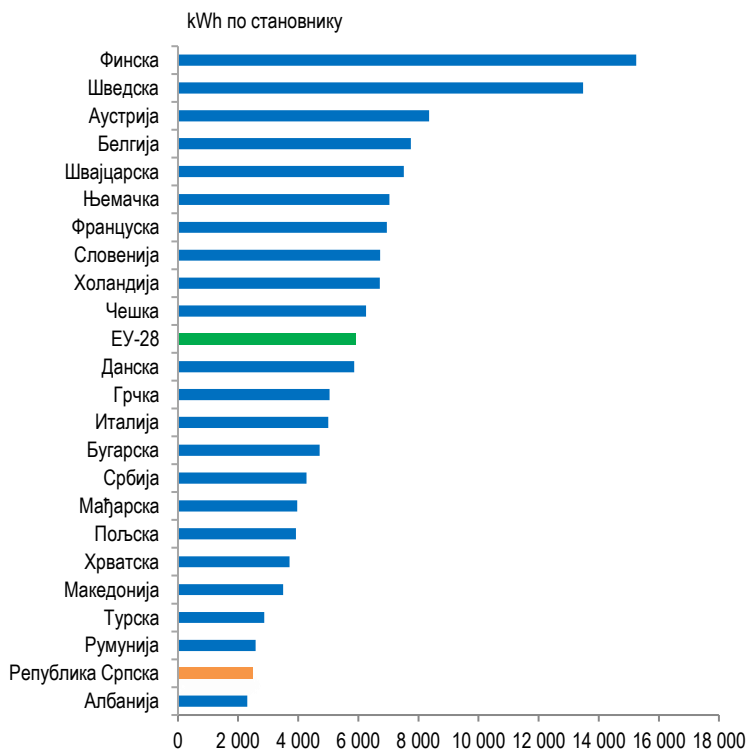
Производња топлотне енергије добијене из мазута у сталном је паду, док производња топлоте добијене из биомасе расте и њено учешће у укупној производњи у 2015. години је 21,7%.

У 2015. години преко 366 милиона КМ уложено је у енергетику

Остварене инвестиције у нова стална средства у енергетику (области 5, 19 и 35) износе око 366 милиона КМ, што чини 22,5% укупно остварених инвестиција у нова стална средства у Републици Српској у 2015. години.

Учешће енергетике у укупном бруто домаћем производу је 5,3%.

Око 12 хиљада радника запослено је у енергетици што представља око 6% од укупно запослених у Републици Српској. Број запослених у енергетици у 2015. години у поређењу са 2014. годином већи је за 1,7%.

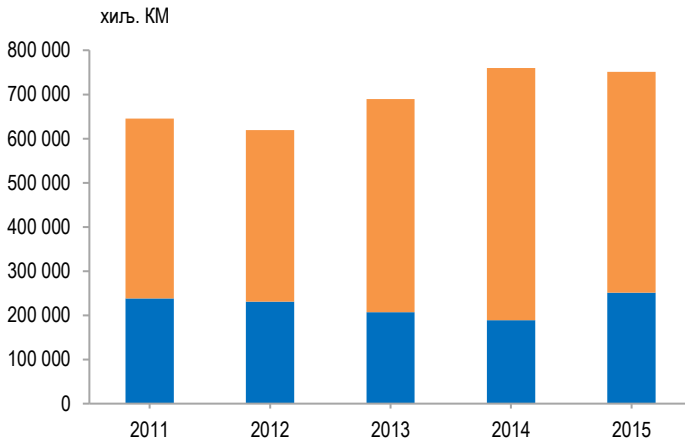

Графикон 15.3. Потрошња електричне енергије по становнику, 2014. (IEA)

Херцеговац Лука Ђеловић, који је у престоницу дошао са два динара у џепу и коме је Јован Дучић давао новац за железничку карту да се окане Београда и врати у Требиње, нежења и скроман човек који је читавог живота спавао на гвозденим војничком кревету, оставио је Београдском универзитету, сем велелепног хотела „Бристол“, готово читаву Карађорђеву улицу и парк код Железничке станице.

Вриједност извршених грађевинских радова у Републици Српској биљежи пад од 1,1% у 2015. години, у односу на 2014. годину. Објекти нискоградње чине 66,5% укупне вриједности извршених радова која биљежи пад од 12,4%, док је код објеката високоградње евидентиран раст за 32,9%. У исто вријеме дошло је до пада броја запослених у грађевинарству за 0,1%.

Учешће бруто додате вриједности грађевинарства у формирању бруто домаћег производа Републике Српске у 2015. години износи 4,7%, а остварене инвестиције у нова стална средства у грађевинарству учествују са 18,7% укупно остварених инвестиција.

Графикон 16.1. Вриједност извршених радова

Број завршених станова мањи је за 27,7% у 2015. години у односу на прошлу годину, а најмањи пад стамбене изградње забиљежен је код четворособних и вишесобних станова (5,4%). У структури завршених станова највећи удио односи се на једнособне станове (40,8%), затим слиједе двособни станове са 35,9%, док су остало трособни и вишесобни станове.

16.1. ЗАВРШЕНИ СТАНОВИ ПРЕМА БРОЈУ СОБА

	Јединица мјере	2015
УКУПНО	број m ²	1 227 63 387
Једнособни станови	број m ²	501 19 191
Двособни станови	број m ²	441 22 849
Трособни станови	број m ²	232 15 862
Четворособни и вишесобни станови	број m ²	53 5 485

У грађевинарству је запослено 4,5% од укупног броја запослених у Републици Српској.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Просјечна цијена продатих нових станова у 2015. години износи 1 520 KM/m² (са ПДВ-ом).

Не, није ме срамота да стојим на бувљаку и продајем осећања. Моја су! Важно је да не крадем, а од нечега се мора живети.

Подаци о увозу и извозу односе се на пословне субјекте са сједиштем у Републици Српској.

Статистика спољне трговине обухвата сав промет робе која се извози из земље и која се увози у земљу, а која је хомогена према врсти производа, земљи поријекла, одредишту, начину плаћања и моменту преласка границе.

У складу са европским стандардима, подаци се обухватају према систему специјалне трговине, што значи да се поред редовног извоза и увоза, обухвата и извоз и увоз по основу процеса оплемењивања, тј. обрада и дорада, а искључује се привремени извоз и увоз.

Из укупне вриједности увоза и извоза искључен је увоз и извоз остварен од стране физичких лица.

Смањење извоза у 2015. години

У периоду од 2011. до 2015. године, извоз из Републике Српске стално је растао, осим у 2012. и 2015. години.

У односу на 2014. годину, у 2015. години извоз је смањен за 2,9%, а увоз за 11,7%. Обим робе размјене Републике Српске са иностранством у 2015. години износио је 7,0 милијарди КМ, од чега се на извоз односи 2,6 милијарди КМ, а на увоз 4,4 милијарди КМ. Спољнотрговински дефицит Републике Српске у истој години износио је 1,8 милијарди КМ.

Република Српска је у 2015. години највише извозила у Италију 18,3%, Србију 13,1%, Њемачку 10,6%, Словенију 9,7% и Хрватску 8,8%.

У истој години, највише се увозило из Србије 17,5%, Русије 15,7%, Италије 12,2%, Њемачке 7,8% и Кине 6,3%.

Покривеност увоза извозом у 2015. години износила је 59,8%

Покривеност увоза извозом у Републици Српској, као и код већине земаља у окружењу, такође је повећана у 2015. години у односу на 2014. годину.

У робној размјени Републике Српске са иностранством у 2015. години највише су заступљени у увозу производи из одјељка Обућа, шешири и остала покривала главе, кишобрани, штапови, препарирано перје, умјетно цвијеће и производи од људске косе, а у увозу производи из одјељка Минерални производи.

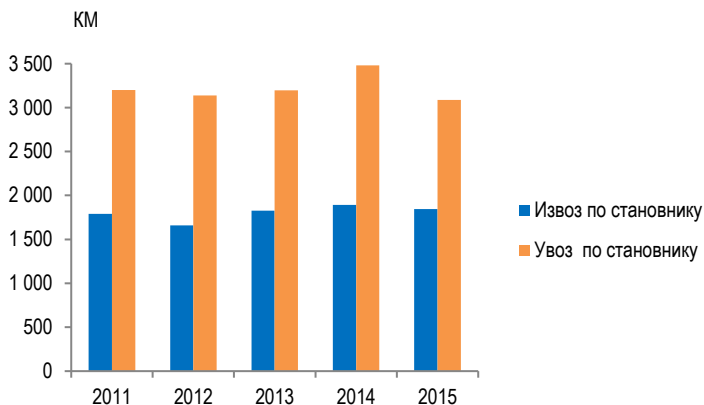
У структури извоза у 2015. години, највише учествује одјељак Обућа, шешири и остала покривала главе, кишобрани, штапови, препарирано перје, умјетно цвијеће и производи од

људске косе са 13,2%, затим одјељак Дрво; дрвени угаљ; плута и производи од сламе 12,7% и одјељак Прости метали и производи од простих метала 12,3%.

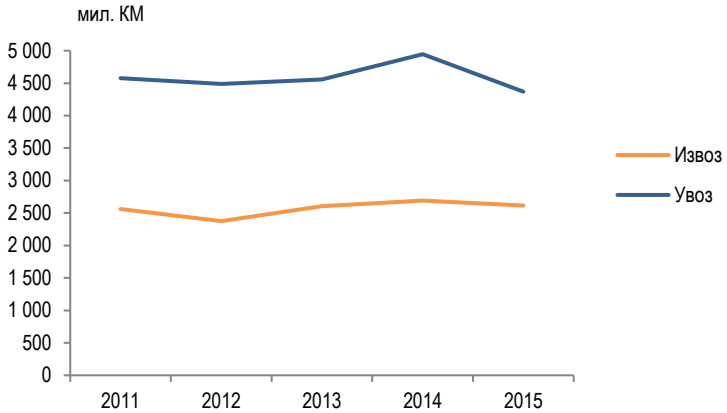
У структури увоза у истој години, највише учествује одјељак Минерални производи са 17,8%, затим одјељак Машине; електротехничка опрема; апарати за снимање и репродукцију слике и звука 13,6% и одјељак Производи хемијске или сродних индустрија 10,3%.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

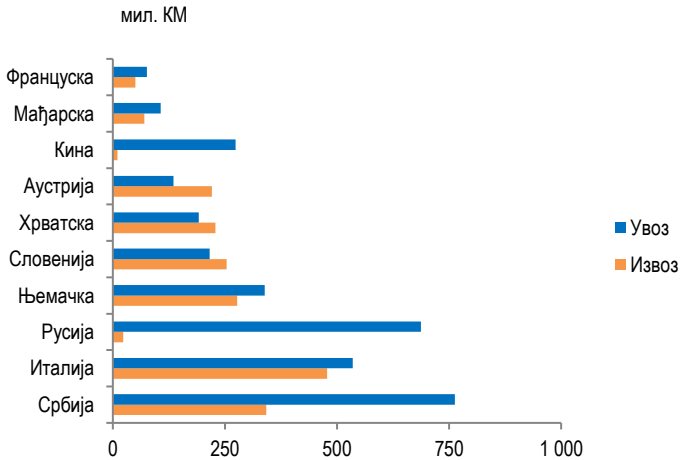
У 2015. години око 40% обима робне размјене Републике Српске са иностранством чине три земље - Србија, Италија и Русија.

Графикон 17.1. Извоз и увоз по становнику

Графикон 17.2. Спољнотрговински биланс

Графикон 17.3. Земље са највећим учешћем у обиму робне размјене са Републиком Српском, 2015.

18 – ДИСТРИБУТИВНА ТРГОВИНА

Тражи се једна половна недеља, без вести о несрећама и ратовима! Траже се пријатељи, макар дотрајали, сви они ишчезли, расељени, изгубљени, пожењени, траже се сви они што су нас разносили комад по комад, део по део: делове нашег времена, наше љубави, траже се да врате љубав!

Дистрибутивна трговина је скуп свих облика трговинских активности, од набавке робе од произвођача до испоруке робе крајњим потрошачима на домаћем тржишту. Она обухвата трговину на велико за сопствене потребе, посредовање у трговини на велико, трговину на мало и поправку моторних возила и мотоцикала, те предмета за личну употребу у домаћинству.

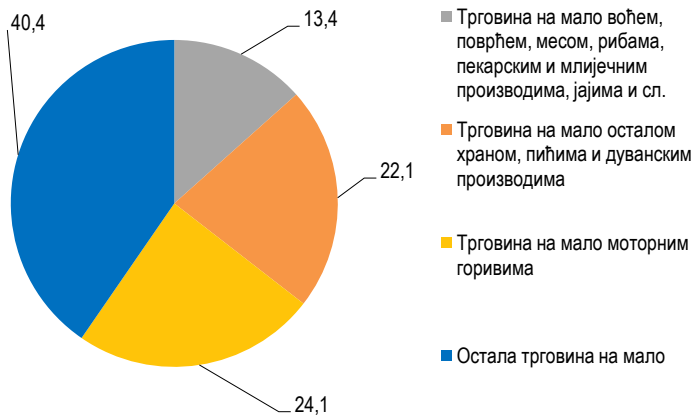
Подаци о промету предузетника нису укључени у укупан промет.

Највећа стопа раста дистрибутивне трговине у односу на базу 2010. годину остварена је у 2011. години и била је 6,2%.

Промет у трговини на мало у 2015. години у односу на базу 2010. годину номинално је био већи за 23,3%, а реално 21,7%. Промет у трговини на велико, мјерен номиналном стопом раста, у истом периоду био је мањи за 20,6%.

18.1. ИНДЕКСИ ПРОМЕТА У ДИСТРИБУТИВНОЈ ТРГОВИНИ ПО ОБЛАСТИМА КД

	Дистрибутивна трговина, укупно	Трговина на велико и мало моторним возилима и мотоциклима, поправка моторних возила и мотоцикала	Трговина на велико, осим трговине моторним возилима и мотоциклима	Трговина на мало, осим трговине моторним возилима и мотоциклима	
				номинални	реални
2011	106,2	110,8	104,4	107,0	102,5
2012	89,1	102,9	79,8	112,2	104,0
2013	88,5	101,8	78,2	135,0	126,1
2014	87,3	125,7	79,5	123,5	116,9
2015	89,0	125,0	79,4	123,3	121,7

Графикон 18.1. Учешће промета по робним групама у укупном промету у трговина на мало, 2015.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У 2015. години издвајало се више за куповину слаткиша (2,9%) него за куповину месних производа (2,2%) и млијечних производа (2,2%).

19 - ТУРИЗАМ

По излозима књига, могу лако да препознам духовни профил житеља сваког места. Ако је пијача „трбух једног града” - онда би књижара, требало да буде његова душа.

Очаравајуће природне љепоте, богато културно-историјско наслеђе, људи ведрог духа, гастрономска понуда на коју није могуће остати имун, разлози су због којих туристи из свих крајева свијета бирају Републику Српску и поново се враћају.

Неки од њих више воле прелијепе планине које усијецају бисерна језера питке воде или смарадно-зелене ријеке, које кроз рафитнг нуде јединствени доживљај нетакнуте природе.

Они који нису вични авантурама, можда преферирају модерна бањска љечилишта и одмаралишта, као идеалан начин да се опорави и подмлади и тијело и дух.

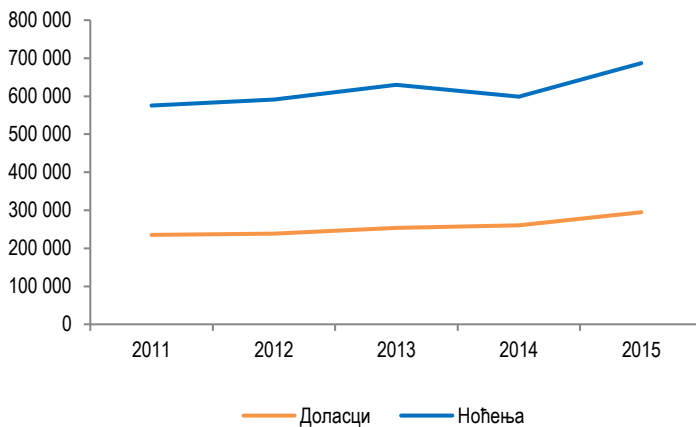
Поштоваоци културно-историјског наслеђа свакако ће посјетити неке од десетина вјерских објеката, можда вишеградску ћуприју, или неку од средњовјековних тврђава.

Неки путници се поново враћају у Републику Српску, јер једноставно воле овдашње људе, које виде као највеће богатство.

Када су у питању подаци о доласку туриста у 2015. години, забиљежен је, у односу на 2014. годину, повећан број долазака туриста за 13,3%, док је број ноћења туриста већи за 14,7%. Од укупно остварених ноћења страних туриста, туристи из Србије биљеже највећи број ноћења са 31,4%, слиједе туристи из Хрватске са учешћем од 22,6%, те туристи из Словеније са 8,2% учешћа.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Број ноћења туриста у Републици Српској се у 2015. години повећао за 89,6% у односу на 1997. годину. За Град Бања Лука, тај проценат повећања износи 421,3%.

Графикон 19.1. Доласци и ноћења туриста по годинама¹⁾

1) Од јануара 2013. године, објекти за смјештај у бањским мјестима у којима особе бораве ради медицинске рехабилитације, приказују доласке и ноћења само за особе које саме сnose накнаду за тај боравак. За податке од 2011-2012. године, извршен је прерачун података.

20 – САОБРАЋАЈ И ВЕЗЕ

Постоје само једна или две особе због којих писац пише. То је увек његова прва и неостварена љубав. И све што пишеш, пишеш за њу, да она то прочита.

Превоз путника и робе

Превоз путника у копненом саобраћају, у последњих пет година, највећу стопу раста забиљежио је у 2012. години.

20.1. ПРЕВОЗ ПУТНИКА И РОБЕ ПО ГРАНАМА САОБРАЋАЈА

	2011	2012	2013	2014	2015
Друмски и градски саобраћај					
Дужина путева, km ¹⁾	14 376	14 299	14 040	14 106	14 191
Превезени путници, хиљ.	32 171	32 612	31 745	29 752	29 568
Превезена роба, хиљ.тона	1 741	2 063	2 444	2 665	3 747
Жељезнички саобраћај					
Дужина пруге, km	426	426	426	426	426
Превезени путници, хиљ.	317	321	211	173	178
Превезена роба, хиљ.t	5 191	5 372	5 191	5 009	4 964
Услуге у ваздушном саобраћају					
Број летова	856	658	739	1 053	1 043
Број путника	8 372	6 397	8 734	27 734	22 793

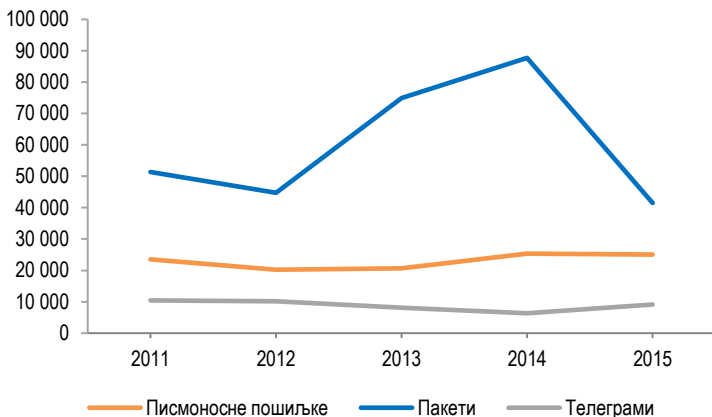
¹⁾ Извор: Јединице локалне самоуправе, ЈП „Путеви Републике Српске” и ЈП „Аутопутеви Републике Српске”

У 2015. години превезено је око 30 милиона путника, односно 0,6% мање него претходне године. Градско-приградским превозом превезе се 77,2% од укупног броја путника.

Позитивна стопа раста присутна је и у друмском превозу робе. Превезено је 40,6% више робе у 2015. него у 2014. години, док је превоз робе жељезничким саобраћајем смањен за 0,9%. Жељезничким саобраћајем превезе се око 57% од укупно превезене робе.

Поштанске активности

Број писмоносних пошиљки у 2015. години мањи је за 0,9%, а пакетских пошиљки за 52,7% у односу на претходну годину док је број телеграма порастао за 44,7%.

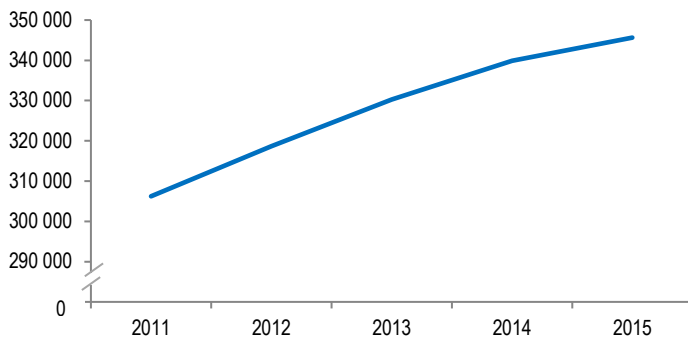

Графикон 20.1. Поштанске активности

Регистрована возила

У Републици Српској у 2015. години регистровано је 1,7% више возила него у 2014. години.

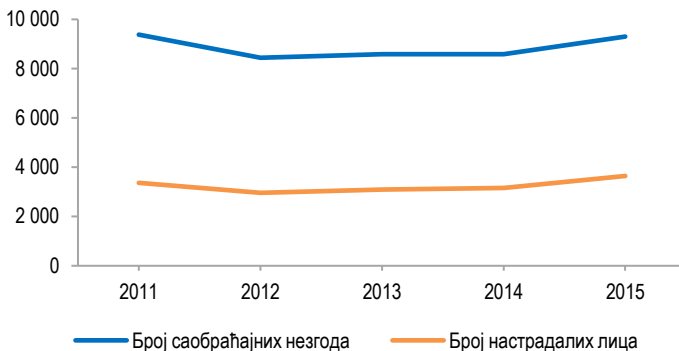
Од укупног броја регистрованих возила, чак 80,8% односи се на регистроване путничке аутомобиле.

Графикон 20.2. Укупан број регистрованих возила

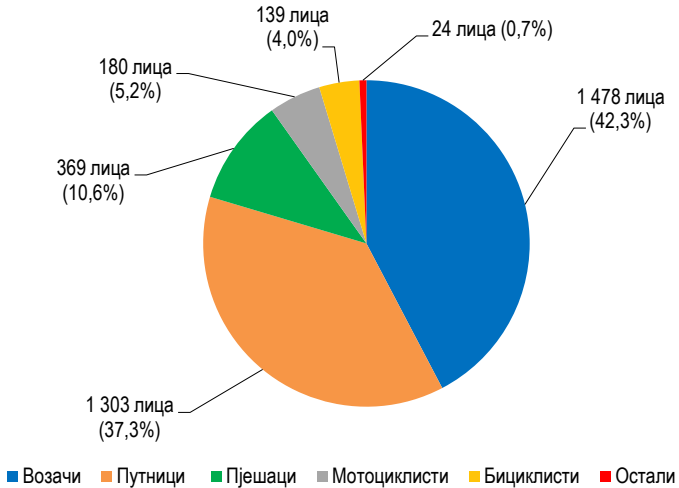
Саобраћајне незгоде

У Републици Српској у 2015. години број саобраћајних незгода већи је за 8,4% у односу на 2014. годину. Број погинулих лица у саобраћајним незгодама већи је за 15,3%, а број повријеђених лица већи је за 15,5% у односу на претходну годину.

Графикон 20.3. Саобраћајне незгоде и настрадала лица

У саобраћајним незгодама у 2015. години свако треће лице које је изгубило живот било је старости преко 60 година. Најбројнији међу лицима погинулим у саобраћајним незгодама су возачи 42,3%. Најчешћи узрок саобраћајних незгода и даље је на првом мјесту неприлагођена брзина.

Графикон 20.4. Повријеђена лица према својству учесника у саобраћајној незгоди, 2015.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Саобраћајне незгоде најчешће се догоде дању, у периоду између 12 и 16 часова.

21 – ОБРАЗОВАЊЕ

У моје време, док још није пронађен пубертет, нисмо ни знали да смо у кризним годинама.

ПРЕДШКОЛСКО ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ

Систем предшколског васпитања и образовања у току 2015. године чинила је мрежа од 124 предшколских установа, од чега су 78 установе чији су оснивачи локалне заједнице и 46 установа чији су оснивачи приватна лица, удружења грађана или вјерске организације.

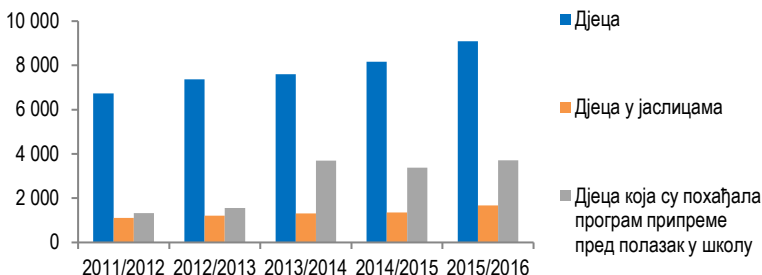
У предшколским установама у 2015/2016. години боравило је 9 093 дјеце, од чега је 4 726 мушких (52%) и 4 367 женских (48%). У 19 општина у Републици Српској нема предшколских установа.

У 2015/2016. години у предшколским установама било је запослено 1 392 лица, од чега је 724 васпитача.

У структури запослених у предшколским установама жене су чиниле 91,6%, што значи да је недовољна заступљеност васпитача али и других профила запослених мушког рода. Ово је, иначе, типична слика и у системима предшколског васпитања и образовања у развијеним земљама.

21.1. ПРЕДШКОЛСКО ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ

	Број установа	Дјеца	Женски	Дјеца у јаслицама	Програм припреме пред полазак у школу	Укупно запослени	Жене	Васпитачи
2011/2012	82	6 732	3 227	1 115	1 324	1 018	930	470
2012/2013	95	7 369	3 473	1 205	1 551	1 110	1 021	538
2013/2014	99	7 599	3 610	1 312	3 700	1 156	1 061	574
2014/2015	113	8 166	3 927	1 360	3 377	1 268	1 161	630
2015/2016	124	9 093	4 367	1 675	3 705	1 392	1 276	724

Графикон 21.1. Предшколско васпитање и образовање

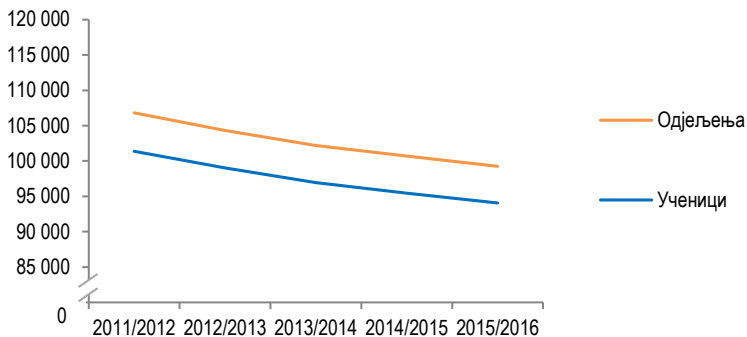
ОСНОВНО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

Смањена стопа рађања, негативан миграциони салдо, све мање склопљених бракова и све већи број развода само су неки од узрока који најдиректније утичу на смањење укупног броја становника, као и смањење броја дјеце која се уписују у основну школу. Због тога, статистика основног образовања у претходном петогодишњем периоду показује да тзв. „бијела куга“ постаје све озбиљнији проблем.

На почетку школске 2015/2016. године у односу на 2014/2015. годину, број ученика у основним школама био је мањи за 1 396 или 1,5%, број одјељења мањи за 42, а и број наставника већи за 43. Просјечан број ученика у одјељењу био је 18 док је тај просјек у земљама у ЕУ у исто вријеме од 25-30 ученика. Према Закону о основном образовању и васпитању одјељење истог разреда оптимално може да има 25 ученика, минимално 18, а максимално 30 ученика, односно 32 ученика у случају постојања само једног одјељења.

21.2. ОСНОВНО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ НА ПОЧЕТКУ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ

	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Број основних школа	731	727	721	720	708
Ученици	101 376	99 025	96 932	95 460	94 064
Одјељења	5 439	5 310	5 251	5 231	5 189
Наставници	8 455	8 448	8 535	8 138	8 181
Просјечан број ученика у одјељењу	19	19	18	18	18
Просјечан број ученика по наставнику	12	12	11	12	11

Графикон 21.2. Одјељења и ученици у основним школама

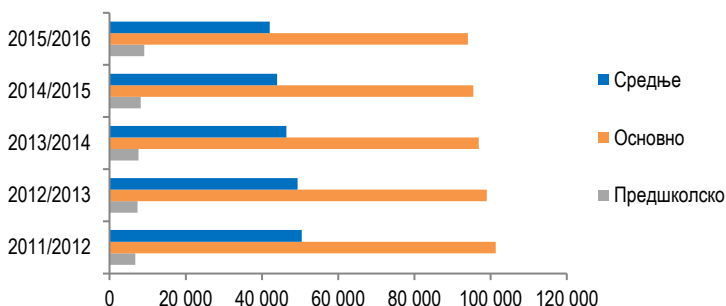
СРЕДЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

Основни циљ средњег образовања је развијање и јачање знања, способности и вјештина потребних за рад у струци, стицање међународно упоредивих нивоа знања, као и припрема за наставак школовања на високошколским установама.

У средњим школама на почетку школске 2015/2016. године, уписано је 42 089 ученика што је у односу на 2014/2015. годину мање за 4,5%. Највеће интересовање ученици показују, као и ранијих година, за гимназије, па је у гимназије уписано 9 784 ученика или 23,2%.

21.3. СРЕДЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ НА ПОЧЕТКУ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ

	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Број средњих школа	94	94	94	94	94
Ученици	50 452	49 367	46 421	43 975	42 089
Одјељења	2 027	1 963	1 872	1 869	1 794
Наставници	3 981	4 013	3 947	3 785	3 872
Просјечан број ученика у одјељењу	25	25	25	24	23
Просјечан број ученика по наставнику	13	12	12	12	11

Графикон 21.3. Дјеца-ученици у образовним установама на почетку школске године

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У школској 2015/2016. години највише мушкараца су уписали занимање „аутомеханичар“, а жене занимање „фризер“.

Домови ученика и студентски домови

Домови ученика и студената су васпитно-образовне установе које омогућавају ученицима и студентима боравак, смјештај, исхрану и васпитање током школовања. Основна улога домова је да пруже ученицима и студентима, који су одвојени од породица, васпитно-образовани рад, смјештај, исхрану, услове за учење, завршавање школских обавеза, културне и спортске активности.

Кад се анализира коришћење домова ученика и студената према полу, закључује се да домове ученика више користе особе женског пола и тај проценат је 56,8%, док у студентским домовима тај проценат је већи и износи 58,4%.

21.4. ДОМОВИ УЧЕНИКА И СТУДЕНТСКИ ДОМОВИ

	2012	2013	2014	2015	2016
Домови	13	12	13	13	14
Ученици и студенти у домовима	3 252	3 291	3 342	3 223	3 204
Број соба	973	910	969	964	945
Број васпитача	27	26	28	29	29

ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ

Мање уписаних студената на првом циклусу студија

На високошколским установама у Републици Српској укупан број уписаних студената на сва три циклуса студија је 40 164, што је за 4,9% мање у односу на претходну школску годину. У школској 2015/2016. години настављен је тренд опадања броја уписаних студената на први циклус студија. Број студената, у односу на претходну школску годину, мањи је за 2 345 студента. На другом циклусу број студената повећан је за 251 студента, док је на трећи циклус уписано 41 студента више.

Када посматрамо полну структуру уписаних студената, на првом и другом циклусу већа је заступљеност жена, док на трећем циклусу студија мушки чине три петине студената.

У Републици Српској већина студената студира на јавним високошколским установама, њих 72,6%. Јавне високошколске установе су Универзитет у Бањој Луци, Универзитет у Источном Сарајеву, Висока медицинска школа у Приједору и Висока школа за туризам и хотелијерство у Требињу. Универзитет у Бањој Луци похађа двије петине од укупног броја студената.

На први циклус студија уписано је 37 390 студената, а нешто више од половине студената припада групи од 20 до 24 године старости.

Од укупног броја уписаних на други циклус студија, 58 студената уписано је на магистарске студије, на мастер студије је уписано 2 519 студената, док је на специјалистичке студије уписано 113 студената. Око 69 % уписаних на студије другог циклуса чине лица млађа од 30 година.

На трећи циклус студија уписана су 84 докторанта, од чега око двије петине чине жене. Око 65% уписаних на докторске студије, а посматрајући старост, налазе се у категоријама лица млађих од 39 година.

У 2015. години студирање је завршило 6 661 студената

На првом циклусу студија дипломирала су 6 062 студента. Више од половине дипломираних студената су жене (57%). Скоро половина студената у 2015. години дипломирала је из области Друштвене науке, пословање и право (48%), док је најмање дипломираних у области Услуге (3%).

Звање магистра наука, мастера, односно специјалисте у 2015. години стекло је 547 кандидата, од чега око 47% чине мушкарци. Звање доктора наука стекла су 52 кандидата.

Највећи број магистарских, мастер и специјалистичких радова био је из области Друштвених наука (35,6%), а најмањи из области Природних и Пољопривредних наука (3,3%).

Највећи број кандидата докторску дисертацију одбранио је у области Друштвених наука (36,9%), а најмањи број одбрањених дисертација је у областима Пољопривредних (1,9%) и Природних наука (5,7%).

На високошколским установама запослена су 2 924 наставника и сарадника

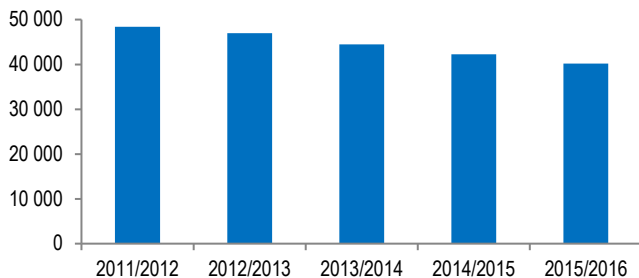
На високошколским установама у школској 2015/2016. години запослена су 2 924 наставника и сарадника. Изражено еквивалентом пуне запослености, укупан број наставника и сарадника је 2 145,8. Звање доцента има највећи број наставника (35%), док су међу сарадницима најбројнији виши асистенти (50%).

21.5. УПИСАНИ СТУДЕНТИ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ, ШКОЛСКА 2015/2016.

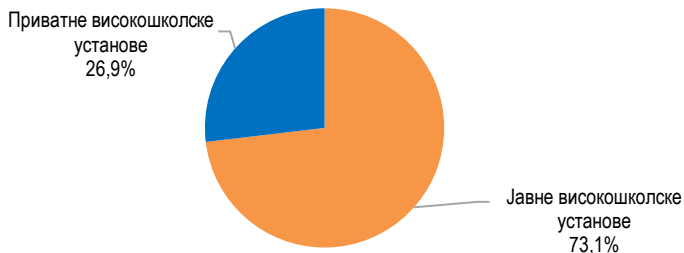
	Укупно уписани студенти		Стари програм		Болоњски програм	
	свега	женски	свега	женски	свега	женски
УКУПНО	40 164	22 581	1 298	785	38 866	21 796
I циклус	37 390	20 982	1 147	712	36 243	20 270
II циклус	2 690	1 565	128	67	2 562	1 498
III циклус	84	34	23	6	61	28

21.6. ДИПЛОМИРАНИ СТУДЕНТИ, МАГИСТРИ НАУКА, МАСТЕРИ, СПЕЦИЈАЛИСТИ И ДОКТОРИ НАУКА, 2015.

	Дипломирани студенти		Магистри наука		Специјалисти		Доктори наука	
	свега	женски	свега	женски	свега	женски	свега	женски
УКУПНО	6 062	3 456	77	36	352	184	118	70

Графикон 21.4. Уписани студенти на сва три циклуса студија у Републици Српској, школске године 2011/2012 – 2015/2016.

Графикон 21.5. Уписани студенти у Републици Српској према облику својине високошколске установе, школска година 2015/2016.

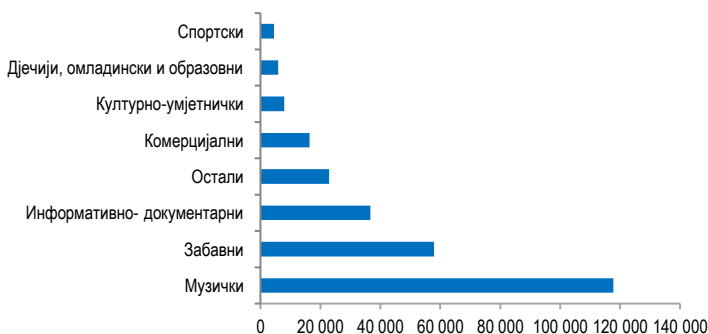
Није ли умјетност заиста покушај одгађања смрти или начин како би се стекла неузвраћена љубав?

У Републици Српској је у 2015. години, у односу на 2014. годину, забиљежен тренд раста броја посјетилаца домаћих и страних филмова, представа у аматерским позориштима и корисника књижног фонда библиотека.

Број посјетилаца у биоскопима у 2015. години у односу на 2014. годину већи је за 20,6%, нарочито код страних филмова, за 16,1%. Највећи број посјетилаца по једној представи (254) у 2015. години, у односу на 2014. годину, забиљежила су аматерска позоришта.

Радио–станице су у 2015. години емитовале највише музички, забавни, информативно-документарни, остали, комерцијални и културно-умјетнички програм, а најмање дјечији, омладински, образовни и спортски програм.

Број емитованих часова на радио-станицама, у 2015. години у односу на 2014. годину, мањи је за 3,5%.

Графикон 22.1. Емитовани програм радио–станица, 2015.

Телевизијске станице су у 2015. години највише емитовале, информативни, играни, музички, забавни, комерцијални, програм за дјецу, а најмање научно-културни, спортски и образовни програм.

Број емитованих часова у 2015. години у односу на 2014. годину мањи је за 13,3%.

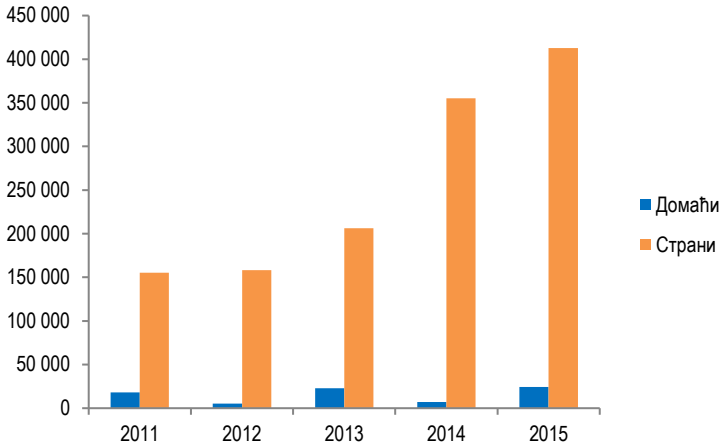

Графикон 22.2. Емитовани програм ТВ станица, 2015.

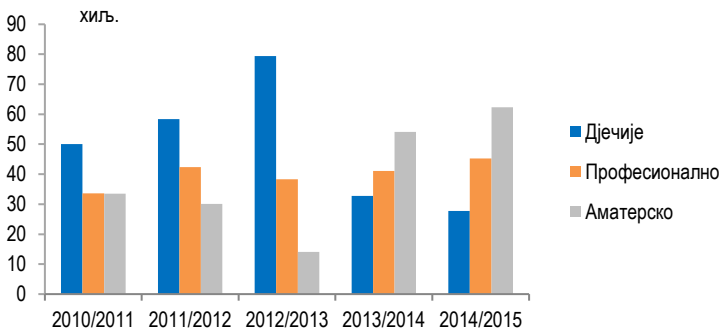
Број корисника књижног фонда библиотека у 2015. години у односу на 2014. годину већи је за 1,7%.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У Републици Српској је у 2015. години забиљежен раст посјетилаца домаћих и страних филмова.

Графикон 22.3. Посјетиоци биоскопа

Графикон 22.4. Посјетиоци позоришта

23 – ЗДРАВЉЕ

Последња реченица коју сам једном приликом изговорио докторки која ме је успављивала била је: „Госпођо доктор, јесте ли наручили буђење?”

У јавном здравству Републике Српске, у 2015. години било је запослено 13 336 медицинских радника и сарадника, од којих је око 39,0% у домовима здравља. Од укупног броја запослених, око 18,7% су доктори медицине. У истом периоду у приватним здравственим установама било је 2 844 запослених, од којих око 8,6% чине доктори медицине.

У служби опште и породичне медицине забиљежено је око 4,31 милион посјета од којих се око 25,6% односи на прве посјете доктору. Прва посјета је контакт који се први пут оствари са доктором због обољења, стања или повреде. Лице у току једне године може због прегледа да учини више посјета доктору, али сваки пут због друге болести и тад се сматра да је то прва посјета због наведене болести.

У 2015. години, 198 705 лица закључило је лијечење у болницама, што је за око 6,1% више него у 2014. години.

23.1. ДОКТОРИ МЕДИЦИНЕ У ЗДРАВСТВЕНИМ УСТАНОВАМА

	2014	2015
УКУПНО	2 700	2 737
У јавном здравству	2 471	2 491
У приватним амбулантама	229	246

Извор: Институт за јавно здравство Републике Српске

Највише случајева обољелих од варичела

Током 2015. године у Републици Српској евидентирано је 3,4% мање пријављених случајева заразних и паразиталних болести у односу на 2014. годину.

Од укупног броја пријављених случајева у 2015. години највећи број обољелих је од варичела (око 4,7 хиљада), с тим да је овај удио за око 22,4% мањи него 2014. године.

У 2015. години у Републици Српској евидентиран је наставак епидемије обољелих од морбила-малих богиња (В05) која је уочена током 2014. године. Удио обољелих од малих богиња у 2015. години био је 14,7% у укупном броју обољелих, док је у периоду 2005-2013. тај удио био око 0,04%.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Укупан број љекара који њихову примарну дјелатност обављају у јавном здравству је у сталном порасту. Тако је у 2015. години укупан број љекара био већи за 12% него 2010. године, а чак 25% већи у односу на укупан број љекара у јавном здравству у 2005. години.

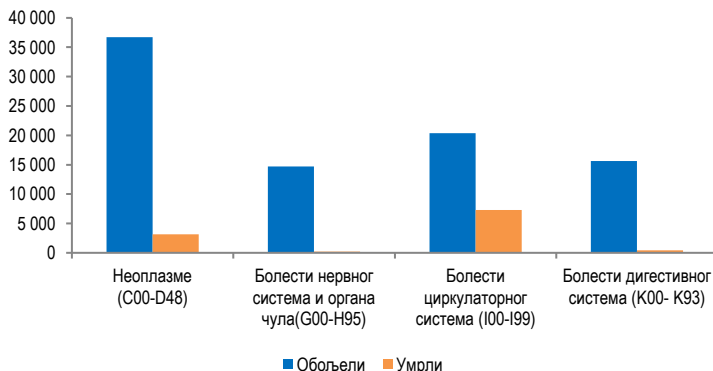
23.2. ПРИЈАВЉЕНИ СЛУЧАЈЕВИ ЗАРАЗНИХ И ПАРАЗИТАЛНИХ БОЛЕСТИ У РЕПУБЛИЦИ СРПскоЈ

	Број пријављених случајева
2011	19 215
2012	19 434
2013	16 707
2014	16 979
2015	16 418

Извор: Институт за јавно здравство Републике Српске

Највише обољелих од неоплазми, а највише умрлих од болести циркулаторног система

У Републици Српској, у 2015. години, забиљежено је 190 500 обољелих. Од укупног броја обољелих, 19,3% је обољелих од неоплазми, од којих је у истом периоду умрло око 20,8% лица. Од последица болести циркулаторног система, од којих је у 2015. години обољело око 10,7% лица, умрло је 7 275 лица или око 48,3% од укупног броја умрлих.

Извор података о морбидитету: Институт за јавно здравство Републике Српске

Графикон 23.1. Морбидитет и морталитет према одређеним групама болести, 2015.

24 – ЗДРАВСТВЕНО, ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ

Упутства за употребу лекова, на пример, толико су ситно штампана да их могу, без лупе, прочитати само млади и здрави, којима лекови нису ни потребни.

У Републици Српској у 2015. години било је 910 хиљада здравствено осигураних лица, што представља благо повећање у односу на 2014. и то први пут последице 2009. године када је број здравствено осигураних лица посљедњи пут био у порасту.

Осигураници који су користили своја права из здравственог осигурања у 2015. години били су привремено неспособни за рад готово 529 хиљада дана, у нешто више од десет хиљада случајева.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У Републици Српској је у 2015. години издато 446 хиљада рецепата више него у 2014. години.

Поређећи са претходном годином, ријеч је о повећању од 89 хиљада дана, као и повећању од 1 465 случајева.

Број издатих рецепата у 2015. години износио је више од 6,6 милиона.

24.1. ОСИГУРАНА ЛИЦА ПРЕМА КАТЕГОРИЈАМА ЗДРАВСТВЕНОГ ОСИГУРАЊА (ПРОСЈЕК)

Категорија осигурања	2011	2012	2013	2014	2015
УКУПНО	932 877	928 561	910 958	909 813	910 055
Активни осигураници	219 316	211 814	202 413	192 059	191 583
Уживаоци права из ПИО	202 051	204 577	205 663	206 867	214 574
Лица ван радног односа	151 171	158 992	167 130	171 096	176 631
Чланови породице носиоца осигурања	360 339	353 178	335 752	339 791	327 267

Извор: Фонд здравственог осигурања Републике Српске

24.2. КОРИШЋЕЊЕ ПРАВА ИЗ ЗДРАВСТВЕНОГ ОСИГУРАЊА

	2011	2012	2013	2014	2015
Привремена неспособност за рад, број дана	559 761	578 208	473 978	440 186	528 964
Број издатих рецепата	6 303 610	6 690 369	6 636 527	6 128 173	6 573 847

Извор: Фонд здравственог осигурања Републике Српске

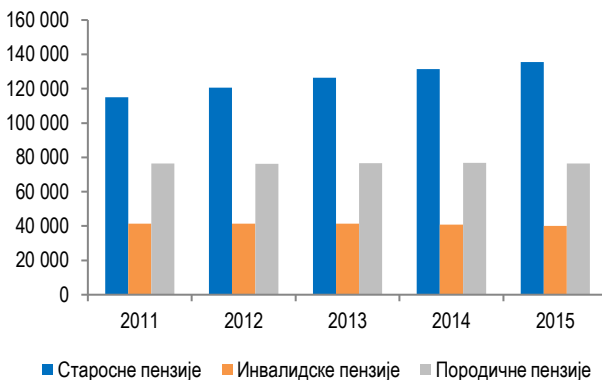
Пензијско и инвалидско осигурање

Укупан број корисника права на пензију посљедњег дана 2015. године био је готово 252 000. Од тог броја, око 135 000 су корисници старосне пензије, око 40 000 корисници инвалидске пензије, а око 76 000 су корисници породичне пензије.

Послије раста од 11 КМ у 2014. години, просјечна пензија је наставила да расте и у 2015. години, овог пута за 8 КМ. Повећање је забиљежено како код корисника старосне, инвалидске, тако и породичне пензије.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Од 135 443 корисника старосне пензије на дан 31.12 2015. године, 49 697 особа су биле женског пола.

Графикон 24.1. Корисници права на пензију (стање 31. децембра)

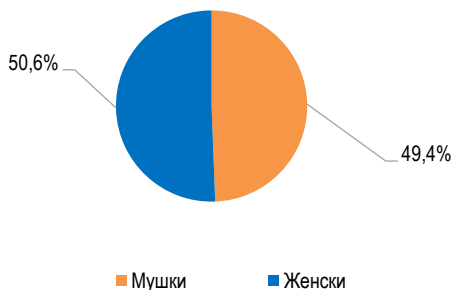
Извор: Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске

25 - СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

У самоћи је један оглувели, несрећни композитор открио ритмове својих симфонија што су касније потресле свет. Усамљеност није у томе што смо сами, него у томе што не постоји ништа за чим чезнемо.

У Републици Српској, у 2015. години, један од облика социјалне заштите примало је 215 940 лица, од чега су корисници већином пунољетна лица и то 69,6%, док је малољетних корисника било 30,4%.

Посматрано по полу већи је удио женских корисника социјалне заштите

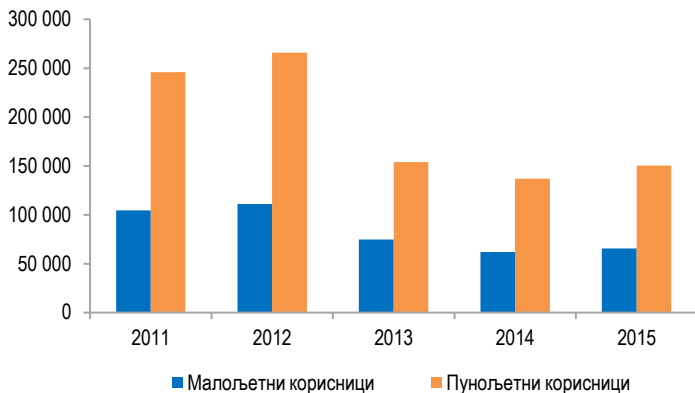
Графикон 25.1. Корисници социјалне заштите према полу, 2015.

Број корисника социјалне заштите, у 2015. години увећан је за 8,5% у односу на 2014. годину. Забиљежено је повећање у обе категорије корисника.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

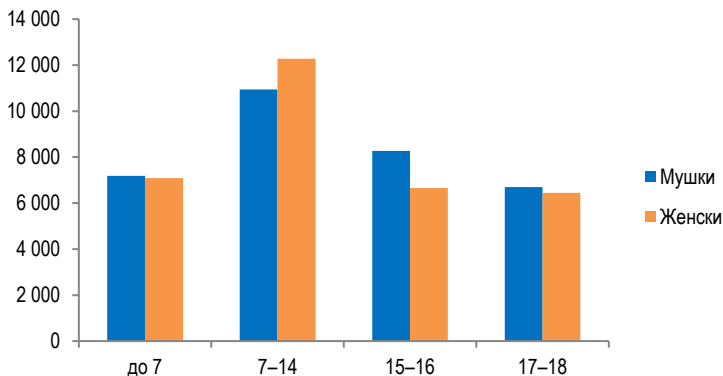
Током 2015. године, у Републици Српској било је регистровано 286 хранитељских породица.

Број малољетних корисника увећан је за 5,7%, а број пунољетних корисника увећан је за 9,7%

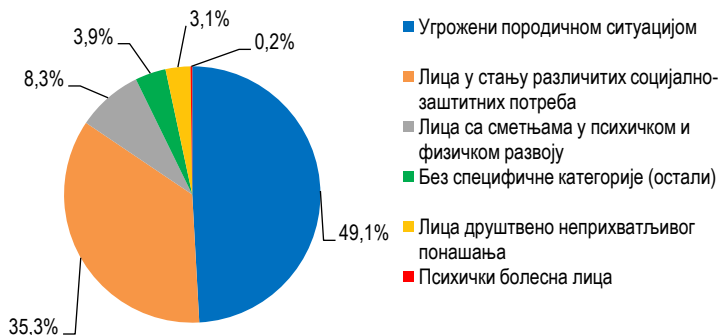
Графикон 25.2. Број корисника социјалне заштите

Током 2015. године евидентирано је 65 562 малољетних корисника социјалне заштите. Највише малољетних корисника је у категорији од 7-14 година старости, а најмање у категорији од 17-18 година.

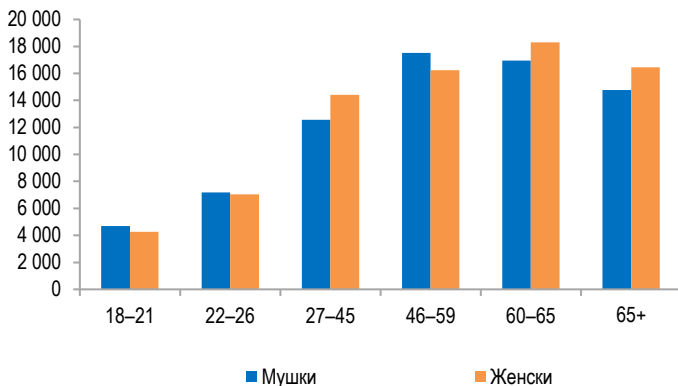
Графикон 25.3. Малољетни корисници према полу и годинама старости, 2015.

Посматрано по категоријама, највише малолетних корисника било је из категорије угрожених породичном ситуацијом (49,1%). Из исте категорије било је највише дјеце чији родитељи немају довољно прихода за издржавање (79,8%).

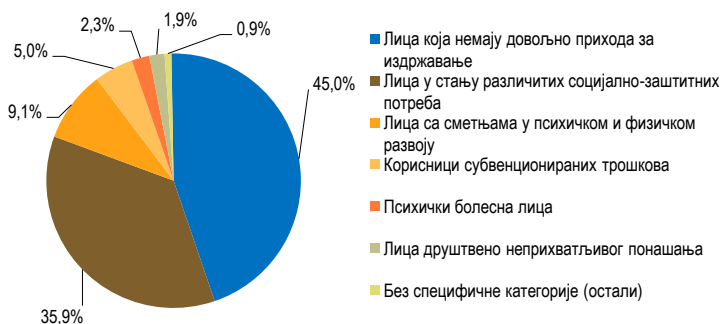
Графикон 25.4. Малолетни корисници према главним категоријама, 2015. (стање на крају године)

У 2015. години један од облика социјалне заштите примало је 150 378 пунољетних лица, од чега су најбројнији корисници лица старости од 60-65 година, док је најмањи број корисника старости од 18-21 године.

Графикон 25.5. Пунољетни корисници према полу и годинама старости, 2015.

Од пунољетних корисника, гледано по категоријама, највише је *Лица која немају довољно прихода за издржавање* (45,0%). У оквиру ове категорије најзаступљенија су *Остала лица у стању социјалне потребе* (26,4%).

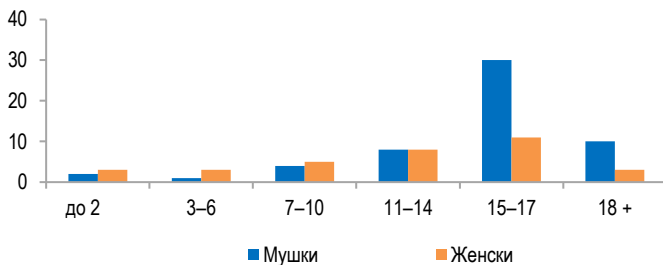

Графикон 25.6. Пунољетни корисници према главним категоријама, 2015. (стање на крају године)

Установе социјалне заштите

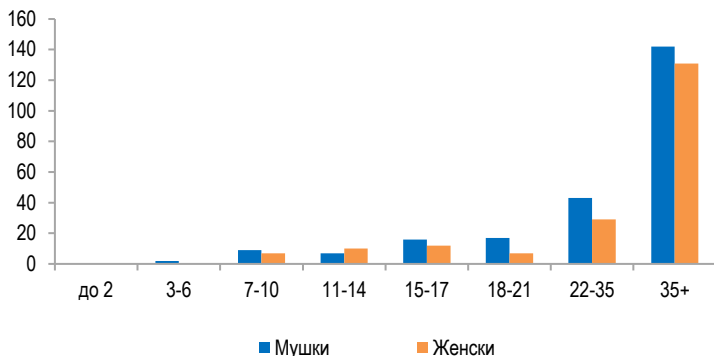
У 2015. години у домовима за дјецу и омладину било је смјештено 88 корисника. Највише их је старости од 15-17 година, а најмање старости од 3-6 година.

У домовима је већи удио мушких корисника (62,5%).

Графикон 25.7. Корисници домова за дјецу и омладину према полу и старости, 2015.

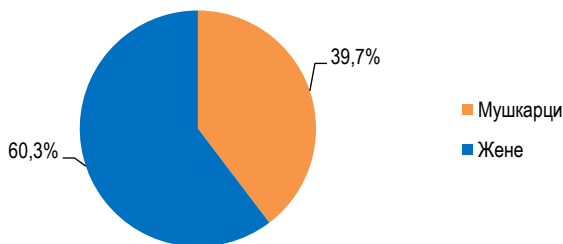
У установама социјалне заштите за инвалидну дјецу и омладину ометену у физичком и психичком развоју у 2015. години било је смјештено 432 лица, а највише их је старости изнад 35 година (63,2%).

Графикон 25.8. Корисници установа за инвалидну дјецу и омладину према полу и старости, 2015.

У установама за одрасла инвалидна лица током 2015. године била су смјештена 42 корисника, од којих су најзаступљенији физички инвалиди 81%.

Током 2015. године, 1 669 лица било је смјештено у установама социјалне заштите за одрасле и старије особе и то су већином жене, око 60%. Највише је корисника преко 80 година старости и то 690 лица.

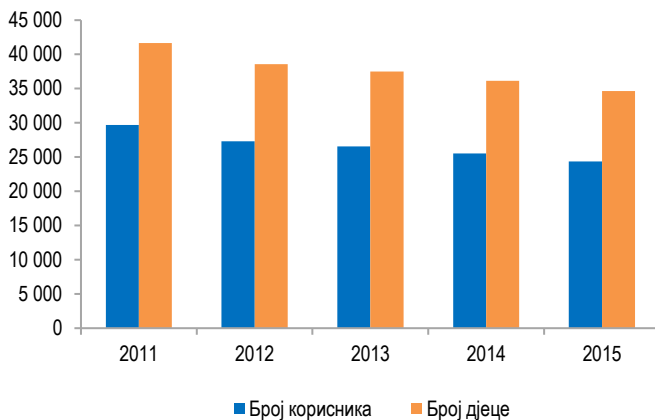
Графикон 25.9. Корисници установа за одрасла старија лица према полу, 2015.

Корисници додатака на дјецу

Укупан број корисника који су остваривали право на додаток на дјецу у 2015. години износи 24 349, а број дјеце која су користила право на додаток за дјецу у истој години је 34 634.

Током 2015. године укупан број корисника који остварују право на додаток на дјецу умањен је за 4,6%, док се број дјеце смањио за 4,2%.

Од 2011. године број корисника и број дјеце која остварују право на додаток на дјецу је у сталном опадању. Од 2011. до 2015. године број корисника умањен је за 17,9%, а број дјеце за 16,8%.

Графикон 25.10. Број корисника додатака на дјецу и број дјеце

26 – ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ

Научно гледајући, људи средњих година налазе се између оних који говоре "ми млади" и оних који говоре "ми стари који смо створили ову земљу..."

Све бржи развој научних основа технологије довео је до тога да наука има пресудну улогу у свим дјелатностима. Без развијене науке не може бити ни напретка, ни благостања једне земље и њеног народа. У свим земљама у којима је схваћена улога науке, она се третира као производна снага друштва.

У 2015. години у Републици Српској више од половине запослених истраживача на пословима истраживања и развоја било је у научној области *Инжењерство и технологија*

У Републици Српској у 2015. години пословима истраживања и развоја бавило се 1 112 лица, од чега су 2/5 жене. Број лица могуће је изразити и помоћу еквивалента пуне запослености и тако добијамо да је у 2015. години 727,7 лица пуно радно вријеме бавило пословима истраживања и развоја. Од укупног броја запослених и ангажованих особа, које укључују истраживаче, стручне сараднике, техничко особље, руководеће особље и остале, 2/3 су истраживачи. У сектору високог образовања, који обухвата универзитете и научноистраживачке институте који су под непосредном контролом или управом високошколске установе, запослено је и ангажовано 74,3% од укупног броја истраживача.

Када се посматра научна област истраживачког рада више од половине истраживача запослено је у области *Инжењерство и технологија*. *Инжењерство и технологија* је научна област која обухвата поља као што су грађевинарство и архитектура, материјали, електротехника, електроника и информационо инжењерство, затим машинско, хемијско, медицинско и инжењерство животне средине, индустријску и биотехнологију животне средине, нанотехнологију и остала инжењерства и технологије. Што се тиче ангажованих истраживача, када се посматра научна област истраживачког рада, највише истраживача ангажовано је у области *Друштвене науке* (43,1%).

У 2015. години било је 237 истраживачко-развојних радова и нешто више од половине радова припада примјењеним истраживањима која се предузимају ради стицања нових знања усмјерених на рјешавање неког практичног задатака, односно остварење неког практичног циља.

Бруто домаћи издаци за ИР у 2015. години износили су 17 935 000 КМ, од тога су текући издаци износили 4/5 укупно утрошених средстава за истраживање и развој (14 547 000 КМ), а остатак су инвестициони издаци (3 388 000 КМ). Текући издаци обухватају трошкове рада и трошкове накнада запосленима (брuto плате и накнаде бруто плата за све запослене у ИР дјелатности, као и друге накнаде запосленима у ИР, стипендије, награде и слично) и остале текуће трошкове (материјалне трошкове на истраживачко-развојни рад – сировине, материјал, енергија; исплате на основу уговора о дјелу и ауторских уговора; дневнице, путне трошкове, репрезентацију и слично; и друге издатке).

Бруто домаћи издаци највећи су у области *Инжењерство и технологија* (63,5%), а најмањи у области *Медицинске и здравствене науке* (0,2%). Највише средстава за ИП било је утрошено са циљем *Општег унапређења знања* (38,9%).

У периоду 2012 – 2014. године у Републици Српској 21,5% предузећа било је иновативно активно. Иновативност предузећа расте са њиховом величином.

Иновативно активна су предузећа која су увела иновацију производа и/или иновацију процеса и/или су започела или прекинула иновативне активности и/или иновацију у организацији и/или иновацију у маркетингу предузећа.

Технолошки иновативно активна предузећа, којих је у Републици Српској у периоду 2012 – 2014. године било 14,7%, су предузећа која су увела нови или значајно побољшани производ или услугу и/или нови или значајно побољшани начин производње или испоруке, односно предузећа која су започела иновативну активност или су је прекинула до краја 2014. године.

Нетехнолошки иновативно активна предузећа, којих је у посматраном периоду у Републици Српској било 17,1%, су предузећа која су увела нову организациону методу у пословној пракси и/или нови маркетиншки концепт или стратегију која се разликује од већ постојећих у предузећу.

Већина предузећа у периоду 2012 – 2014. године није спроводила иновативне активности, јер нису постојали увјерљиви разлози за иновирање. Три четвртине неинновативних предузећа као разлог су означила слабу потражњу за иновацијама на тржишту, непостојање потребе због ранијих иновација предузећа или веома слабе конкуренције на тржишту, као и недостатак добрих идеја за иновације.

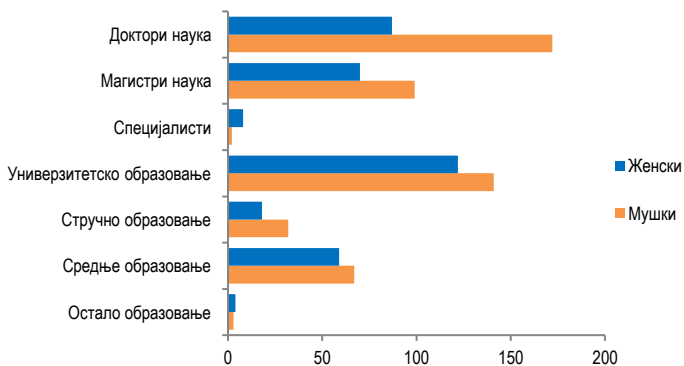
Остала предузећа која нису била иноватори, њих 26,2%, нису спроводили иновације због превеликих препрека. Недостатак сопствених финансијских средстава је највећи број предузећа означио као препреку високог значаја.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У Републици Српској из буџета је за истраживање и развој у 2015. години издвојено 4 586 523 КМ. Скоро 3/4 укупних средстава биле су намијењене сектору високог образовања.

26.1. ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

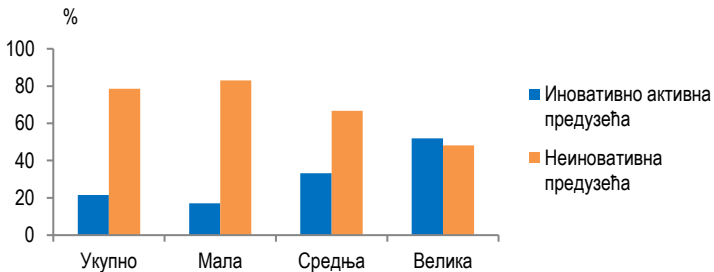
	Запослени на пословима истраживања и развоја				Истраживачко-развојни радови				Бруто домаћи издаци за истраживање и развој (хиљ. КМ)		
	свега	жене	истраживачи	жене	укупно	фундаментални	примјењени	развојни	укупно	текући издаци	инвестициони издаци
2011	898	371	592	223	379	46	179	154	26 191	17 665	8 526
2012	814	337	532	194	342	68	183	91	34 297	15 098	19 199
2013	1 014	456	675	288	309	28	168	113	49 035	12 487	36 548
2014	1 007	468	631	254	288	82	163	43	17 839	11 630	6 209
2015	884	368	559	220	237	46	119	72	17 935	14 547	3 388

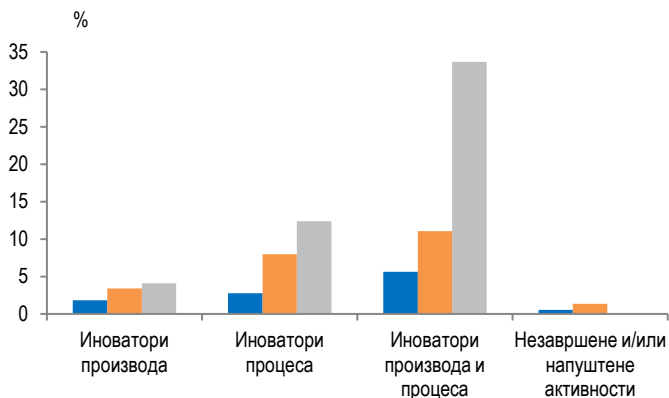
Графикон 26.1. Број запослених на пословима истраживања и развоја према степену образовања, 2015.

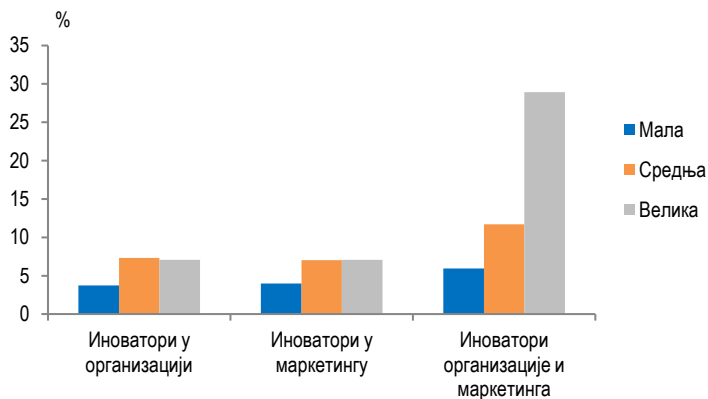
Графикон 26.2. Средства за истраживање и развој према друштвено-економским циљевима, 2015.

Графикон 26.3. Предузећа према величини предузећа и иновативној активности, 2012 – 2014.

Графикон 26.4. Технолошки иновативно активна предузећа према врсти иновације, 2012 – 2014.

Графикон 26.5. Нетехнолошки иновативно активна предузећа према врсти иновације, 2012 – 2014.

„За сликара сам учио, а за писца, нисам. Уосталом, где се то и учи? На пример, Лав Николајевич Толстој је по занимању био гроф, Антон Павлович Чехов, лекар, Франсоа Вијон сецикеса а Антоан д Сент Егзипери , авијатичар - да не помињемо Чарлс Буковског, који је био поштар.“

Борба против криминалитета и криминалних дјелатности, изражава се кроз откривање и расвјетљавање кривичних дјела, те процесуирање и кажњавање учиниоца кривичних дјела.

Кривично дјело увијек представља напад на друштвене и цивилизацијске вриједности којима свака држава настоји да осигура највећу могућу заштиту. Дакле, сви модерни правни пореци имају интерес и вољу да ефикасно реагују на угрожавање тих заштићених вриједности – санкционисањем кривичних дјела.

У вријеме кад савремени криминалитет постаје транс-национална појава, потреба реакције правне државе на његове појавне облике је све израженија.

Кривичноправна одговорност и изрицање санкција за учињена кривична дјела сходно законским рјешењима, из разумљивих разлога, посебно се утврђују и примјењују (а тако и статистички прате) у односу на пунољетне и малољетне учиниоце кривичних дјела.

ПУНОЉЕТНИ УЧИНИОЦИ

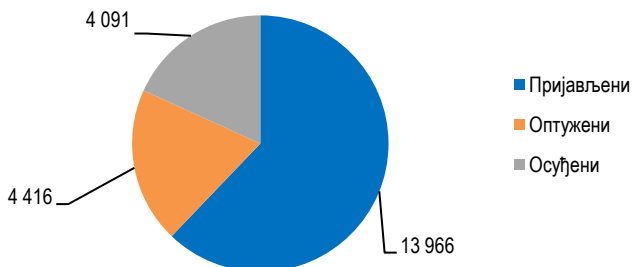
У 2015. години у надлежним тужилаштвима у Републици Српској ријешено је 13 966 кривичних пријава против пунољетних учинилаца. Од укупног броја у 25,0% случајева радило се о непознатом учиниоцу. Кривична дјела против имовине су као и претходне године, била најбројнија јер се на њих односило чак 45,4% свих кривичних пријава.

У надлежним судовима, у истом периоду, оптужено је 4 416, а осуђен 4 091 учинилац. Од укупног броја осуђених 93,4% били су мушкарци, од којих су 23,6% били старосне доби од 30 до 39 година. За кривична дјела против имовине терети се скоро сваки трећи оптужени учинилац. За кривична дјела против живота и тијела сваки осми, а за кривична дјела против јавног реда и мира сваки девети учинилац.

Код учинилаца који су проглашени кривим, најчешће изречена казна била је условна казна, а забиљежена је у 61,6% случајева. Новчана казна изречена је у 23,3%, а казна затвора у 14,6% случајева.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У 2015. години је, поредећи је са 2014. годином, ријешено 18,9% више кривичних пријава поднијетих због угрожавања јавног саобраћаја.

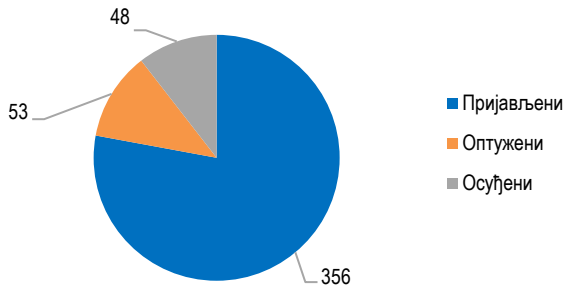
Графикон 27.1. Пунољетни учиниоци кривичних дјела – пријављени, оптужени и осуђени, 2015.

МАЛОЉЕТНИ УЧИНИОЦИ

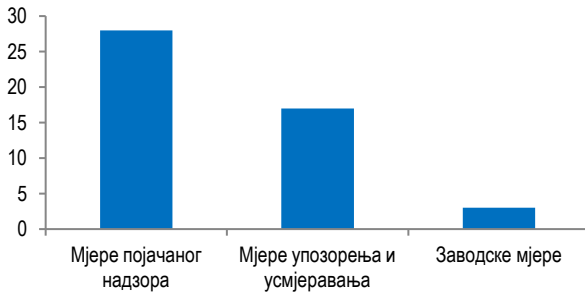
Од укупно 356 ријешених кривичних пријава за малољетна лица у 2015. години, 249 пријава односило се на старије малољетнике (од пуних 16 до непуних 18 година живота). У односу на укупан број пријављених, кривична дјела против имовине била су најбројнија, чак 61,2%. Друга по заступљености била су кривична дјела против живота и тијела са учешћем од 11,8%, док су дјела против јавног реда и мира била заступљена у 11,2% случајева.

Оптужница за учињено кривично дјело поднесена је против 53 малољетника, од чега је за 90,6% малољетника изречена васпитна мјера. У осталим случајевима донесена је одлука о обустави поступка. За кривична дјела против имовине оптужено је 69,8%, а за кривична дјела против живота и тијела 5,7% малољетника.

Од укупно 48 изречених кривичних санкција, 93,8% изречено је учиниоцима мушког пола. У 2015. години није изречена ниједна казна малољетничког затвора. Најчешће су изрицане васпитне мјере појачаног надзора 58,3%, потом мјере упозорења и усмјеравања 35,4% и заводске мјере 6,3%.

Графикон 27.2. Малољетни учиниоци кривичних дјела – пријављени, оптужени и осуђени, 2015.

Графикон 27.3. Изречене кривичне санкције за малољетнике, 2015.

ВОДИЧ ЗА КОРИСНИКЕ

Поштовани корисници,

Ова публикација намијењена је широком кругу корисника и даје основне показатеље стања и промјена економског и друштвеног живота Републике Српске.

За податке у табелама и графиконима испод којих није наведен извор података, извор представљају редовне статистичке активности које спроводи Републички завод за статистику.

За табеле и графиконе који приказују податке прикупљене и обрађене од стране других овлашћених органа и организација, извор података је увијек наведен испод табеле, односно графикона.

Због боље прегледности, подаци у неким табелама и графиконима исказани су у већим јединицама мјере (хиљаде, милиони), а усљед заокруживања, укупни износи не слажу се увијек са збиром података за појединачне категорије.

Подаци који се дају по одређеним нивоима класификације дјелатности, исказани су према КД БиХ 2010, која садржајно и структурно у потпуности одговара ЕУ Статистичкој класификацији дјелатности NACE Rev.2. Прерачун података на КД БиХ 2010 је извршен за период 2005–2010. година. Прикупљање и обрада података за 2011. и 2012. годину се директно заснивала на КД БиХ 2010.

Због усаглашавања са важећим прописима из области краткорочних статистика и ЕУ стандардима, Републички завод за статистику, од 2015. године, умјесто тромјесечног истраживања угоститељства спроводи истраживање „Квартални показатељи у хотелијерству и угоститељству“, са основним циљем редовне производње и објављивања релативних показатеља у тромјесечној динамици. Подаци новог истраживања повезани су са подацима за претходне године прерачуном преко стопа раста, што је омогућило очување серије индекса из области угоститељства.

Годишњи апсолутни показатељи из ове области – за пословне субјекте регистроване у подручју I КД БиХ 2010, од 2014. године објављују се у оквиру Поглавља 12 – Структурне пословне статистике статистичког Годишњака, чиме је престала потреба за објављивањем података из угоститељства у оквиру посебног поглавља.

Напомена: У поглављима у којима су табеларно приказани подаци у вези са КД БиХ, подручја класификације дјелатности приказана су словним ознакама по енглеском алфабету, у складу са међународним означавањем, а пуно објашњење наведених ознака дато је у поглављу „Подручја дјелатности“.

Приликом коришћења података из ове публикације, молимо вас да наведете извор (Републички завод за статистику Републике Српске и назив публикације).

ЗНАКОВИ И СКРАЋЕНИЦЕ

-	нема појаве
...	не расположе се податком
0	податак је мањи од 0,5 од дате јединице мјере
∅	просјек
()	податак је мање поуздан - коефицијент варијације (CV) мањи од 0,2 а једнак или већи од 0,1 или изражено у процентима $10\% \leq CV < 20\%$
(())	податак је непоуздан - коефицијент варијације (CV) мањи од 0,3 а једнак или већи од 0,2 или изражено у процентима $20\% \leq CV < 30\%$
•	податак је екстремно непоуздан - коефицијент варијације (CV) једнак или већи од 0,3 или изражено у процентима $CV \geq 30\%$
:	подаци су статистички непоуздани (до 20 појава)
*	исправљен податак
***	повјерљив податак
1)	ознака за напомену у табели
°C	степен целзијуса
m	метар
m ²	квадратни метар
m ³	кубни метар
km	километар
km ²	квадратни километар
м.н.в.	метара надморске висине
ha	хектар
t	тона
kW	киловат
GWh	гигават час
Gg	гигаграм
CO _{2-eq}	еквивалентни угљен-диоксид
хиљ.	хиљаду
мил.	милион
млрд.	милијарду
ком.	комад
Sm ³	стандардни метар кубни гаса
АПД	Анкета о потрошњи домаћинства
АРС	Анкета о радној снази
БДП	Бруто домаћи производ
COICOP	Класификација личне потрошње према намени
ISCED	Међународна стандардна класификација образовања
NACE Rev. 2	Европска класификација дјелатности
КМ	конвертибилна марка
КД	Класификација дјелатности

ПОДРУЧЈА ДЈЕЛАТНОСТИ¹⁾

A	Пољопривреда, шумарство и риболов
B	Вађење руда и камена
C	Прерађивачка индустрија
D	Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација
E	Снабдијевање водом, канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине
F	Грађевинарство
G	Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотоцикала
H	Саобраћај и складиштење
I	Дјелатност пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство
J	Информације и комуникације
K	Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања
L	Пословање некретнинама
M	Стручне, научне и техничке дјелатности
N	Административне и помоћне услужне дјелатности
O	Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање
P	Образовање
Q	Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада
R	Умјетност, забава и рекреација
S	Остале услужне дјелатности
T	Дјелатности домаћинства као послодаваца; дјелатности домаћинства која производе различиту робу и обављају различите услуге за сопствену употребу
U	Дјелатности екстериторијалних организација и органа

¹⁾ Према Уредби о класификацији дјелатности Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 8/14).

На крају, поштовани читаоци, желимо да у овој књизи имате при руци неколико мање познатих појмова из статистике – није их лоше знати.

Статистика

Статистика је наука која се бави прикупљањем, анализом и тумачењем података варијабилних појава, заснована на теорији вјероватноће.

Статистички скуп

Статистички скуп (основни скуп или популација) је скуп свих елемената на којима се извјесна варијабилна појава испољава и статистички посматра.

Обиљежје

Особине по којима се јединице статистичког скупа међу собом *разликују*, а које су предмет статистичког истраживања, називамо обиљежјима (промјенљивим или варијаблама). Различити видови у којима се једно обиљежје може јавити називају се **модалитетима** или **вриједностима** тога обиљежја.

Статистички узорак

Статистички узорак представља *дио* статистичког скупа на основу чијих особина доносимо статистичке закључке о одговарајућим карактеристикама популације из које је изабран.

Репрезентативни узорак

Узорак је репрезентативан ако својим особинама вјерно одсликава особине статистичког скупа из којег је изабран.

Статистички попис

Статистичким пописом (енг. *census*) обухватају се све јединице скупа у одређеном моменту који се назива **критични моменат**.

Статистичке серије

Статистичке серије представљају низове података сређених по вриједностима обиљежја или хронологији. Ако су уређене по обиљежју представљају **серије структуре**, а ако су уређене по хронологији представљају **временске серије**.

Аритметичка средина

Аритметичка средина (енг. *arithmetic mean* или *mean*) је у пракси најчешће коришћена средња вредност. Популарно се још назива **просјек**. Израчунава се тако што се збир вриједности посматраног обиљежја подијели њиховим бројем.

Геометријска средина

Геометријска средина представља мјеру централне тенденције која изравнава пропорционалне промјене између података посматране серије. Израчунава се тако што се вриједности обиљежја међусобно помноже, а затим се из тог производа пронађе коријен са изложником који је једнак броју посматраних јединица.

Медијана

Медијана је вриједност обилежја која се налази у средини серије чији су подаци сређени по величини. Дијели серију података на два једнака дијела (50% јединица су према вриједности обилежја мање, а 50% веће од медијане).

Варијанса

Варијанса показује просјек квадрата одступања свих података од њихове аритметичке средине.

Стандардна девијација

Стандардна девијација представља просјечно одступање свих појединачних података од њихове аритметичке средине. Стандардна девијација може се израчунати директно из варијансе, односно као позитивна вриједност квадратног коријена варијансе.

Индекси

Индекси су релативни бројеви који показују однос нивоа једне или више појава у текућем (посматраном) периоду у односу на базни период. Најчешће се исказују у процентима.

Текући период

Текући период (година, тромјесече, мјесец и сл.) је временски период у коме се посматра ниво појаве, док се период са којим се тај ниво пореди назива **базним периодом** или **базом**.

Просјечна стопа раста

Просјечна стопа раста (геометријска стопа раста) представља стопу по којој се појава просјечно повећава или смањује у периоду обухваћеним временском серијом.

Временске серије

Временске серије представљају низове нумеричких података о појави који су сложени хронолошким редослиједом у сукцесивним, једнаким, временским периодима.

Тренд

Тренд (секуларна тенденција) је развојна тенденција појаве у оквиру посматраног временског периода.

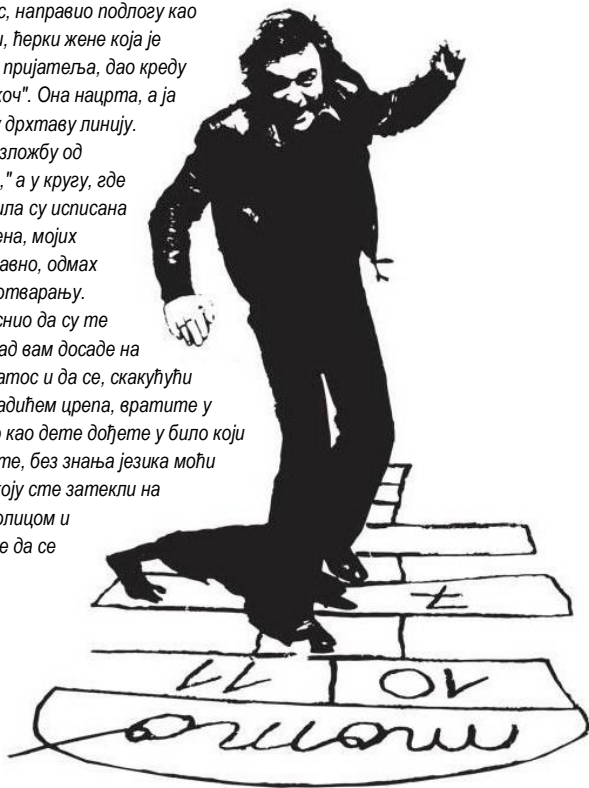
Десезонирање

Десезонирање је поступак којим се из оригиналних података временске серије одстрањује сезонски утицај. У мултипликативном моделу ово се постиже дијељењем оригиналних података са сезонским индексима и множењем са 100.

Извор: Ловрић, М.; Комић, Ј.; Стевић, С. (2006). Статистичка анализа – методи и примјена. Бања Лука: Економски факултет Универзитета у Бањој Луци.

Поред тога што у Београду, на Врачару од 2015. године, једна улица носи његово име, до краја 2016. године на том простору биће отворен и сквер Моме Капора. Дио тог сквера биће и игра "школица", која је и чест мотив на Момовим сликама.

"Та слика је из Њујорка, једина преостала са изложбе "Школица". Прво сам тамо однео колекцију својих фигуративних слика, поред којих су сви пролазили као поред турског гробља. Само су се дивили једној малој "Школици". Онда сам узео велика платна, положио их на патос, направио подлогу као асфалт и малој Пеги, ћерки жене која је чистила студио мог пријатеља, дао креду да ми нацрта "хоп-соч". Она нацрта, а ја за њом појачавам ту дрхтаву линију. Направио сам онда изложбу од 12 великих "Школица," а у кругу, где на овој пише небо, била су исписана имена 12 богатих жена, мојих пријатељица. И, наравно, одмах су их купиле, већ на отварању. У каталогу сам објаснио да су те слике zgodне да их, кад вам досаде на зиду, положите на патос и да се, скачућући на једној нози за комадићем црепа, вратите у детињство. Јер, ако као дете дођете у било који град на свету, ви ћете, без знања језика моћи да играте школицу коју сте затекли на тротоару. Као и школицом и сликарством можете да се бавите свугде."

Момчило Капор – Момо (Сарајево, 8. април 1937 — Београд, 3. март 2010.)

- „Без чега не бисте могли да замислите живот?“
- „Без себе.“

Издаје Републички завод за статистику, Република Српска, Бања Лука, Вељка
Млађеновића 12д –Тел. +387 51 332 700 – Др Радмила Чичковић, директор –Тираж
150 – Излази годишње – Публикација је објављена и на интернету на адреси:
www.rzs.rs.ba – E-mail: stat@rzs.rs.ba – **Приликом коришћења података обавезно
навести извор**

ОВО ЈЕ РЕПУБЛИКА СРПСКА

